

Gemeene kerels

Jan Roeland

bron

Jan Roeland, *Gemeene kerels*. Louis Legros, Antwerpen 1870

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/roel019geme01_01/colofon.php

© 2016 dbnl

Personen.

JAN VERSTREPEN,	werktuigmaker,
BRUNO,	zijn vriend,
THOMAS,	schoonbroeder van Jan,
HERMAN,	handelsreiziger,
CASIMIR,	zijn vriend,
PHILIBERT,	kleermaker,
FREDERIK,	bureelschrijver,
ROMBAUTS,	meestergast,
TREES,	vrouw van Jan,
FIENTJE,	hunne dochter,

Een officier, een wandelaar, een politie-commissaris, wandelaars van beide geslachten.

Gemeene kerels.

Eerste bedrijf.

Eene eenvoudige, uiterst reine burgerskamer. Deur in het midden, en deur links, op het tweede plan. Links, nevens de middendeur, een broodkasje; rechts, tweede plan, een spiegel aan den muur; eerste plan, eene tafel en stoelen.

Eerste tooneel.

JAN VERSTREPEN, BRUNO.

(Jan staat op den voorground en tracht zijnen halsdoek te knooopen. Bruno staat vóór den spiegel, strijkt zich van tijd tot tijd het haar plat, schikt de speld zijns halsdoeks en beschouret zich met zelfvoldoening.)

BRUNO.

Ik dacht nogtans dat de vrijage langer geduurd had, Jan.

JAN.

Het kan immers niet missen: Het was den dag na Onze Lieve Vrouw half oogst dat Mijnheer Herman... Ik zeg nog altijd mijnheer...

BRUNO.

Een handelsreiziger dat is een Mijnheer.

JAN.

Die duivelsche krawat!

BRUNO.

Krawat wie?

JAN.

Ik kan er onmogelijk eenen strik in krijgen... dat Mijnheer Herman, zeg ik, voor de eerste maal in het magazijn kwam, waar ons Fientje winkeldochter was. Hij reisde voor een huis dat eerst den handel begon, en zocht klanten aan te winnen... Het schijnt dat Mijnheer Herman een knap reiziger is.

BRUNO.

Hij heeft veel manieren, en hij is een schoone jongen.

JAN.

Daarbij is hij goed geleerd; hij spreekt fransch dat het een plezier is om hooren.

BRUNO.

Daarover kunnen wij maar weinig medeklappen, Jan.

JAN.

Dat is waar, maar ons Fientje, die ik zes jaar heb laten schoolgaan, die kan er toch wel over oordeelen, en zij heeft mij gezegd dat Mijnheer Herman uitnemend schoon fransch spreekt...

(ongeduldig)

Ik wilde wel dat die krawat naar de maan vloog!

BRUNO.

Nu, nu, mij kan het niet schelen; dat hij maar schoon fransch spreke.

JAN.

Hij kwam dus den 16ⁿ Augustus in het magazijn van Fientje om zijne waren aan te bieden; doch de bevalligheid mijner dochter... want, zeg wat gij wilt, Bruno, Fientje is een lief kind.

BRUNO.

Een bloemeken, Jan; ik ben er fier op haar peter te zijn.

JAN.

De bevalligheid mijner dochter maakte zulken diepen indruk op hem, dat hij vergat waarom hij gekomen was, en, op eens, dol verliefd op Fientje werd. Hij verzweg het haar niet; Fientje vond hem naar haren smaak... kortom, gij weet hoe eene vrijage begint...

BRUNO.

Toch niet bij ondervinding. Ik ben nu acht en veertig jaar oud, en tot hier toe heeft nog niet eene enkele schele op mij willen recht zien!

JAN.

Heden trouwen zij. Wij zijn nu den 18ⁿ Mei, dus hebben zij negen maanden verkeerd.

BRUNO

(op zijne tingeren tellende).

Augustus tot September is een, tot October twee, tot November drie, tot December vier, tot Januarius vijf, tot Februarius zes, tot Maart zeven, tot April acht. tot Mei negen. Het is gelijk gij zegt, Jan.

JAN

(ongeduldig en kwaad).

Donder en bliksem! Ik zou wel dien vent willen kennen, die de hedendaagsche krawatten uitgevonden heeft!

BRUNO.

Ha! ha! ha! wat gramschap! Ik zou u wel wat helpen, Jan, maar aan een ander kan ik dat niet; aan mijn eigen gaat dat van zelfs. Zie mij dien knoop eens.

JAN

(naar hem toegaande).

Maar, ik wil het wel gelooven; ik sta daar hij den tast te werken, en Mijnheer, die reeds twee uren gekleed is, staat voor mijnen spiegel!

(hem weg duwende)

Ga daar eens weg, oude zot!

(hij plaatst zich vóór den spiegel. Bruno plaatst zich waar Jan in den beginne stond).

BRUNO.

Ge moest maar spreken! Maar, vindt gij niet, Jan, dat uw aanstaande schoonzoon wat fier is tegenover ons? Het is waar, we zijn wij maar domme werklieden, maar dat is toch geene reden om ons met zoo een zeker iets van... van verachting aan te spreken.

JAN.

Och! te Brussel zijn zij altemaal zoo.

BRUNO.

Ik vind dat het toch zijne plicht was zelf om de getuigen te rijden, in plaats van dat heel en gansch aan u over te laten.

JAN.

Dat is gemakkelijk te verstaan, Bruno. Mijnheer Herman is te Gent heel vreemd; hij kent zelfs nog al de getuigen niet; buiten u en den broeder mijner vrouw, heeft hij ze nog niet eens gezien.

BRUNO.

Wij zijn de getuigen van Fientje. Hij moest maar de zijnen van Brussel medegebracht hebben.

JAN.

Hij zocht dat niet; hij wenscht dat het feest zonder beslag geschiede. Onmiddellijk na de trouw, vertrekt hij met zijn vrouwtje op speelreis

(met den voet stampende)

nu gaat het nog veel slechter!

BRUNO.

Wat?

JAN.

Wel, het knopen van mijnen krawat!

BRUNO.

Ge staat nu nogtans voor den spiegel.

JAN.

't Is vervelend! Hij vroeg mij dus dat ik voor al de getuigen zorgen zou. Wij hebben geene familie buiten den broeder mijner vrouw, en geene vrienden buiten u. Ik vroeg u beiden dus, en om de vier voltallig te krijgen, wendde ik mij tot den meester-gast van onzen 'atelier', een deftig man, en tot Philibert, de kleermaker, die ook niet misplaatst is in een gezelschap. Hij kan zijn wordeken mede doen.

BRUNO.

Ja, dat kan er nog al door... als hij over Parijs niet begint; eens dat hij op dat kapittel valt, kan men hem niet meer doen zwijgen.

JAN.

Hij heeft daar zes weken gewerkt... Ik ga dien krawat in de stoof steken!

BRUNO.

Hij zou verbranden, Jan.

Tweede tooneel.

DE VORIGEN, TREES (langs de zijdeur).

TREES.

Jan, de vigilanthouder doet zeggen dat de twee koetsen, waarmede gij om de getuigen moet rijden, binnen tien minuten zullen aan de deur staan. Dag Bruno; wat zijt gij net; men zou zeggen dat *gij* de bruidegom zijt!

JAN

(tot haar gaande).

Toe, vrouw, help mij eens dien halsdoek knopen; ik weet er geenen weg mede.

TREES

(hem helpende).

Wat zijn de mannen gelukkig dat zij de vrouwen hebben! ze kunnen zich nog niet alleen aankleeden.

BRUNO

(zich weêr voor den spiegel plaatsende).

Geene regels zonder uitzonderingen! Ik krijg het wel alleen gedaan, en ik trek mij zeer wel uit den slag.

(zich spiegelende)

Ge vindt dus dat ik er goed uitzie, Trees?

TREES.

Ik heb u in mijn leven zoo schoon niet gezien. Daar, man, de strik is gemaakt.

JAN.

En zeggen dat ik er al drie kwartieren aan bezig ben, zonder te kunnen gelukken!

(hij kleedt zich voort gedurende het gesprek).

BRUNO.

Het heeft mij ook nog al wat gekost: Een nieuwe krawat, acht frank... dat kost acht frank, Jan.

JAN

(zich voortkleedende).

De mijne kost er zes.

TREES.

Het ziet er goede zijde uit, Bruno.

BRUNO.

Acht frank. Mijn hoed, die nog naar het oud model was, is moeten veranderd worden. De hoedenmaker heeft hem wel eene vuist verkort, en hij heeft mij daarvoor vier frank doen betalen. Acht en vier is twaalf. Een paar nieuwe laarzen, zestien frank: zestien en twaalf is acht-en-twintig.

Mijn jas is ook al moeten veranderd worden; die duivelsche mode vindt alle weken wat nieuws uit!

TREES.

Uw jas werd toch een beetje antiek.

BRUNO.

Hij was mij toch geraakkelijker dan nu!

JAN.

Ik heb er mij eenen heel nieuwen laten maken.

BRUNO.

Weet gij wanneer ik den mijne voor de eerste maal heb aan getrokken? Op uwe bruiloft.

TREES.

Drie en twintig jaar geleden!

BRUNO.

Ja, drie en twintig jaar, en ik kan er hem nog wel drie en twintig bij dragen.

TREES.

Gij doet hem zeer zelden aan.

BRUNO.

Vijf maal in het jaar: Op de vier Hoogdagen en op Nieuwjaardag. Hij was dus nog zoo goed als nieuw, doch de kleermaker Philibert heeft gevonden dat er hier en daar een naad moest losgemaakt en een knop verzet worden; de kraag was ook al naar de mode niet meer, zegde hij. Ik heb hem laten geworden, en hij heeft wel drie ellen laken uit mijnen jas gesneden en mij, op den hoop toe, nog elf frank doen betalen. Elf en acht en twintig is negen en dertig. Maar, hij moet mij het laken terug geven; dat kan nog te pas komen.

JAN.

Waar is mijn uurwerk, vrouw?... ha! ik heb het.

BRUNO.

Mijne broek wilde hij ook al veranderen, omdat zij met *sous pieds* gemaakt is, maar daaraan heb ik hem geene hand laten steken. Die broek heb ik gekocht voor den doop van Fientje.

TREES.

Een en twintig jaar geleden!

BRUNO.

Ja, zulke stof wordt er niet meer gemaakt; het is waar dat ik ze ook maar vijfmaal in het jaar aantrek.

JAN.

Daar ben ik gereed.

BRUNO.

Weet gij nog. Trees, te welker gelegenheid ik deze ondervest gekocht heb? Het was voor de eerste communie van Fientje. Wie zou gedacht hebben dat dit alles nog voor hare bruiloft zou hebben moeten dienen!

JAN.

Gij zult de lakenwevers en de kleermakers niet rijk maken, gij!

BRUNO

(zich spiegelende).

Men mag zijne beste kleederen niet te spoedig afdragen; dat zijn stukken die men niet alle jaren koopen kan.

JAN

(die gekleed is).

Ben ik zoo goed, Trees?

TREES.

Kijk maar eens in den spiegel.

JAN.

In den spiegel! Ziet gij niet dat Bruno er bij geplant staat!

BRUNO

(plants makende).

Ge moest maar spreken... ha! ge zijt klaar; het werd tijd!

Derde tooneel.

DE VORIGEN, FIENTJE (langs de zijdeur).

FIENTJE.

De koetsen staan aan de deur, vader.

BRUNO.

Wel, honderd negen en negentig voorhamers! Fientje wat zijt gij schoon!

FIENTJE.

Vindt gij het, Peter?

JAN.

Vader heeft er niet op gezien, vriend.

BRUNO.

Gij hebt moeten eene felle greep in uwen spaarpot doen.

JAN.

Ik heb niet geteld, Bruno. Men telt niet wanneer men moet zorgen voor een kind gelijk Fientje; voor zoo een goed braaf meisje.

(Hij omhelst haar).

FIENTJE.

Goede vader!

TREES.

Zijt gij nu geheel gereed, kind?

FIENTJE.

Nog mijn hoed en mijn schal, moeder.

BRUNO.

Ik kan er niet aandoen... ge moogt zeggen wat ge wilt... Fientje, ik moet u omhelzen!

FIENTJE.

Wel, waarom niet, peter!

BRUNO

(haar omhelzende).

Honderd negen en negentig voorhamers! het begint mij te spijten dat ik niet vijf en twintig jaar jonger ben!

JAN.

Oude zot!

BRUNO.

Oude zot zooveel gij wilt, maar ware ik vijf en twintig jaar jonger, ik verzeker u dat Fientje niet naar Brussel zou gaan wonen!

TREES

(ter zijde).

Zoo ver!

JAN.

Kom, de rijtuigen wachten ons. Ik haal onzen meestergast en den kleermaker; gij, Bruno, rijdt, ter zelfder tijd, om Antoon, de broeder van Trees. Intusschen zal de bruidegom hier zijn, en dan trekken wij naar het stadhuis. Vrouw, kleet u maar geheel aan, en gij ook, kind.

(Stil tot Trees).

Hebt gij den wijn gereed gezet?

TREES

(even).

Hij is daar in de kas.

JAN.

Zijn wij er?

BRUNO.

Komaan. Tot straks, Trees; tot straks, Fientje.

FIENTJE.

Tot straks, peter. Blijf niet lang weg, vader.

JAN.

Ik zal mij spoeden, kind.

BRUNO.

Zij zou al willen *madam* zijn! ha! ha! ha! Het zal niet lang meer duren, Fientje.

(Hij ziet in den spiegel, alvorens heen te gaan).

JAN

(hem wegtrekkende).

Kom toch, ge zijt schoon genoeg!

(Beide af.)

(Fientje leidt hen tot aan de middendeur. Trees is op eenen stoel, bij de tafel, gaan zitten, en houdt den zakdoek voor de oogen)

Vierde tooneel.

TREES, FIENTJE.

FIENTJE.

Brave vader! goede peter! hoe beminnen zij mij, en wat zien zij er vroolijk uit omdat ik gelukkig ben!... Welhoe, moeder, gij blijft daar zitten! gaat gij u niet aankleeden?

(Trees antwoordt niet)

Moeder...

(tot haar gaande)

maar, wat deert u?... gij weent, moeder, is het mogelijk! Hebt gij verdriet?... Maar, spreek dan toch! zijt gij ziek?

TREES

(staat recht, wil antwoorden, doch kan niet. Met het hoofd schudt zij weenende NEEN. Zij aanschouwt hare dochter met teederheid.)

FIENTJE.

Maar wat hebt gij dan toch, moeder?

TREES

(tussen hare tranen).

't Is dat ik u zoo geern zie, kind... en...

FIENTJE.

Welnu?

TREES

(even).

En dat gij mij nu gaat verlaten... misschien voor altijd... o! dat kan ik niet over het hart krijgen!

FIENTJE.

Maar, moeder, Brussel is immers buiten de wereld niet. Langs den ijzeren weg, kan men daar, in wat min dan een uur, naartoe reizen.

TREES.

Ik word wel oud Fientje; lang heb ik niet meer te leven, en wij, oude menschen, wagen ons niet licht op den ijzeren weg. O! ik vrees dat ik u noot meer zal weder zien!

FIENTJE.

Maar denk dat toch niet, moeder. Kunt *gij* tot daar niet geraken, dan zal *ik* naar hier komen... dikwijls, zeer dikwijls.

TREES.

En daarbij, *gij* wordt de vrouw van Mijnheer Herman... uwe liefde, uwe genegenheid gaan tot hem over... on uwe moeder...

FIENTJE.

O! nooit zal ik ophouden u te beminnen, moeder!

TREES.

Ja... beloof mij dat, kind, beloof het mij, want *gij* kunt niet gelooven hoe lief ik u heb! Van uwe geboorte af, werdt *gij* mij het duurbaarste wezen op aarde. Al mijne hoop stelde ik in u; al de liefde, de teederheid, waarvoor een moederlijk hart vatbaar is, gevoelde ik voor mijn kind, voor mijn Fientje! Bevend leerde ik u de eerste stapjes verzetten; weenend van aandoening, hoorde ik u, voor de eerste maal, het woord 'moeder' stamelen... *Gij* groeidet op als een voorbeeld van een kind. Op de school wees ieder u ter navolging aan... en uwe moeder was daar fier over, kind; zij voelde haar hart opwellen van geluk, wanneer men lof over haar Fientje sprak... Herinnert *gij* u nog dat *gij* eens erg ziek werdt?...

FIENTJE

Zou ik kunnen vergeten, moeder, met wat zorgen *gij* op mij waaktet... Vond ik u niet dag en nacht aan mijne bedsponde?... O! meer aan u dan aan den geneesheer was mijne herstelling te danken!

TREES.

Had ik u moeten verliezen, kind, ik zou u weldra in het graf gevolgd zijn, doch *gij* genaast, *gij* werdt mij teruggeschonken, en gelukkiger ben ik nooit geweest dan den dag, waarop de geneesheer mij oorlof gaf met u eene wandeling naar buiten te doen. *Gij* waart gered, kind, gered! Uwe moeder hoefde niet meer voor het bestaan van

haar Fientje te beven... en uwe moeder was gelukkig, O! wel gelukkig! want uwe herstelling was ook de hare gelijk uw leven haar leven was!

FIENTJE.

Goede moeder!

TREES.

Gij verdient zoo bemind te worden, Fientje. Gij waart steeds een engel in ons huishouden. Waar was het kind, dat zijne ouders meerhef had, meer eerbiedigde dan gij?... Gij waart het licht onzer oogen; wij hadden willen rijk, schatrijk zijn... niet voor ons, kind, maar voor u; om u als eene prinses op te brengen. Dan, wij hebben gedaan wat wij konden; wij hebben u eene goede geleerdheid doen geven, opdat gij niet, gelijk uwe ouders onwetend zoudet geweest zijn; gij zijt een wel opgevoed meisje, Fientje; gij hebt manieren, en ge kunt niet gelooven met wat voldoening ik u elken avond, toen gij van uw magazijn terug kwaamt, beschouwde... want gij kwaamt na uw dagelijks werk terug; ik zou er nooit in toegestemd hebben u bij vreemden te laten wonen... Ik zou u 's morgens en 's avonds niet hebben kunnen omhelzen... u niet omhelzen!... Ik zou er ziek van geworden zijn, want uwe streelingen waren mij onontbeerlijk geworden; zij waren het voedsel mijner ziel.

(droevig)

En nu gaat men mij dit kind dien lieveling voor altijd ontnemen...

(snikkende)

O! dat is mijn hart verpletteren!...

(Zij omhelst driftig hare dochter.)

FIENTJE

(insgelijks weenende.)

Moeder... moeder!.. u dit verdriet aandoen... O! neen!.. neen... Liever offer ik mijn geluk aan het uwe op... Liever dan u zoo te zien weenen, moeder... Liever zal ik niet trouwen, en bij u blijven!

TREES

(haare tranen afdroogende)

zwijg, kind, zwijg. Ik ben zinneloos... geef geen acht op mijne woorden; ik weet niet wat ik zeg.

FIENTJE.

O! tracht niet het mij te verbergen; ik raad te wel wat gij lijden moet. en... ik wil u niet verlaten!

TREES.

Zeg dat niet, Fientje... Zie, het is al over!... ik ween niet meer... ik lach... zie Fientje...
ge weet immers wel hoe oude mensen zijn... hoe eene oude moeder is!

Ik moest mijn kart eens lucht geven... nu is dat gedaan... Mij tegen uw geluk verzetten, ik! Gij weet wel dat zulks niet mogelijk is... zie maar, kind, ik heb geen en enkelen traan meer in de oogen.

FIENTJE.

Nogtans, moeder...

TREES.

Genoeg, daarover, genoeg, kind... Ik heb dat nu al vergeten; vergeet het ook maar; ik ga mij voort aankleeden, om te kunnen medegaan.

FIENTJE.

Het is wel zeker moeder dat gij niet meer zult weenen?

TREES.

Weenen! wel neen. Ik zal mij in uw geluk verheugen, want gij zult gelukkig zijn... uw aanstaande bemint u, gij bemint hem ook...

FIENTJE.

O! ja, moeder...

TREES.

Welnu, eene moeder kan immers niet weenen wanneer haar kind gelukkig is! Tot aanstonds, Fientje.

(Herman bemerkende)

Zie, daar is uw aanstaande... Wel! wat schoonen ruiker brengt gij mede, Mijnheer!

(tot Fientje)

Ik ben aanstonds gereed, kind

(zacht)

denk maar aan mijne zotte woorden niet meer,

(ter zijde, heengaande)

op mijne kamer zal ik mijne tranen niet moeten verbergen.

Vijfde tooneel.

HERMAN, FIENTJE.

HERMAN.

Eindelijk ben ik er geraakt! Ik dacht dat het nièt ging eindigen. Wat zijt gij schoon, Josephine, en hoe bemin ik u!

(hij omhelst haar).

FIENTJE.

Gij ook, Herman, gij hebt u heden wel schoon gemaakt.

HERMAN.

Is het niet heden de gelukkigste dag mijns levens; de dag, waarop gij uw lot aan het mijne verbinden moet?

FIENTJE.

En wat mooien ruiker hebt gij daar?

HERMAN.

Die bloemen zijn zoo frisch niet als uwe wangen; zoo rein niet als uwe ziel! aanvaard dien ruiker, liefste; zijne bloemen zullen verslensen, doch mijne liefde voor u zal nooit verminderen.

FIENTJE.

Ik geloof u, Herman, want ik lees in uwe oogen dat gij het oprecht meent. Ik ook, ik bemin u; gij zijt zoo goed, zoo beminnelijk...

HERMAN.

Vlei mij niet, engel; mijne hoedanigheden verbleeken bij de uwe. Gij zijt een schat, en al mijne pogingen zullen strekken om mij uwer waardig te maken. Gaan wij niet welhaast henen? De oogenblikken schijnen mij eeuwen!

FIENTJE.

Vader en Peter zijn om de getuigen gereden; zij zullen weldra terug zijn.

HERMAN.

Ik kan het bijna niet gelooven! weldra zullen wij, door onverbreekbare banden, aan elkander vereenigd zijn! Onmiddellijk daarna verlaten wij Gent, en trekken, voor eenige dagen, naar Parijs!

FIENTJE.

Mijne moeder is wel bedroefd omdat wij niet langer hier blijven... Zij zou wel gelukkig zijn indien wij hier tot dezen avond...

HERMAN.

Dring daar niet op aan, lieve. In de groote wereld, begeeft zich het paar, dadelijk na de huwelijksplechtigheid, op speelreis. Het bruiloftvieren is gemeen en gansch buiten de mode; het kleine volk alleen volgt dit gebruik nog.

FIENTJE.

Ik ben zoo weinig met de gebruiken der groote wereld bekend, en ik verklaar u ronduit dat het mij ook zeer aangenaam zou geweest zijn tot dezen avond in het gezelschap mijner ouders te blijven.

HERMAN.

Uw pleiten is vruchteloos, liefste; het is thans te laat om ons plan te veranderen. Daarbij, ik herhaal het u, de deftige lieden vieren geene bruiloft meer... Doch, genoeg daarover; denken wij alleen aan de lachende toekomst, aan ons geluk, aan onze zaligheid... O! wat loopt de tijd heden traag voorbij!

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, TREES.

TREES.

Fientje, ge moest mij eens wat komen helpen... Die nieuwe muts kan ik alleen niet goed op het hoofd krijgen.

FIENTJE.

(den ruiker op de kas leggende).

Ik kom, moeder

(tot Herman)

zult gij u niet vervelen, vriend.?

HERMAN

(hare hand vattende).

Blijf niet lang weg, Josephine.

FIENTJE.

Eenige stonden. Ik kom, moeder

(af met Trees),

Zevende tooneel.

HERMAN,

alleen.

Engel van schoonheid en goedheid! O! ja, dat is zij. Hoe lief is haar glimlach en hoe zoet hare inborst! Gelukkig, allergelukkigst word ik met haar! Hoe jammer dat hare ouders zoo onbeschaafd, zoo gemeen zijn! O! ware het niet dat ik Josephine zoo zeer beminde, zeker zouden die lieden een hinderpaal aan onze vereeniging geweest zijn; doch, zonder haar kon ik niet meer leven. Wat meer is, wij zullen ver van hier wonen, dat verbant mijne vrees; nooit zou ik de ouders mijner vrouw aan mijne vrienden durven voorstellen... De vader is lomp, zonder *savoir vivre*, en de moeder is dom en nog lomper dan haar man. Wij zullen zorgen dat zij zoo weinig mogelijk naar Brussel komen! Wat heb ik al moeten aandringen om Josephine over te halen heden nog te vertrekken!... Een mijner kennissen moest mij in gezelschap harer familie ontmoeten... wat zou men over mij denken! Ik zon het aanzien, de achting, die ik thans geniet, verliezen, en daaraan houd ik te veel! De wereld heeft hare eischen, en wie tot iets geraken wil moet die nakomen. Mijne vrouw zelve zal er weldra over denken zoo als ik.

Achtste tooneel.

DE VORIGE, BRUNO, THOMAS.

BRUNO.

Wilt gij gelijk hebben?

THOMAS.

Gij kunt mij niet tegenspreken.

BRUNO.

Hewel, gij hebt gelijk. Zwijg nu.

(Herman bemerkende)

Ha! daar is de aanstaande bruidegom!

(zijne hand reikende)

Weldra mag ik u proficiat wenschen.

HERMAN

(zonder de hand aan te nemen).

Ik dank u.

(ter zijde)

Gemeene kerel!

BRUNO.

(ter zijde).

Hoe fier he? Zou men niet zeggen dat hij zich vuil zou maken door mij de hand te geven!

THOMAS

(tot Herman).

Gij zult over ons geschil kunnen oordeelen, mijn aanstaande neef... neef... hoe is uw naam weêr?

HERMAN.

Herman.

THOMAS.

Neef Herman: Ik hen de broeder van de moeder van de bruid; Bruno daar is vreemdeling, gansch vreemdeling...

BRUNO.

Ik ben de peter van Fientje.

THOMAS.

Omdat ik mij, bij hare geboorte, te Roubaix bevond, en omdat men mij niet geschreven heeft af te komen; anders ware *ik* peter geweest; het kwam mij toe, daar ik de broeder van de moeder van Fientje ben, en onze ouders dood waren. Dus, zijt gij vreemdeling, gansch vreemdeling. Is het niet zoo, neef... neef... hoe is het weer?

HERMAN

(zich vervelende).

Herman!

THOMAS.

Neef Herman? Versta mij wel: Ik ben de broeder van de moeder van de bruid; Bruno is vreemdeling. Wien kwam het toe de getuigen te gaan halen, mij of hem?

(Bruno wil spreken)

Laat mij spreken. De vader van de bruid haalt twee getuigen, zijnen meestergast en zijnen kleermaker; dat is goed, hij kent die twee heeren, ik niet. Maar, was het wel Bruno, die mij moest afhalen, of was ik het, als broeder van de moeder van de bruid, die Bruno moest afhalen? Dit kwam *mij* immers toe! Wat denkt gij, neef... neef...

HERMAN

(ter zijde).

Wat marteling!

BRUNO.

Maar, honderd negen en negentig voorhamers! wordt gij nu zot! Ik woon hier juist nevens de deur, en gij woont twintig minuten ver. Dus moest gij zoover te voet komen, om mij hiernevens met een rijtuig af te halen.

THOMAS.

't Is gelijk, het kwam mij toe. Recht is recht, en men moet zijne familie kennen. Wat zegt gij ervan, neef... hoe is het weêral?...

HERMAN.

Ik denk dat men zich met zulke beuzelarijen niet moest bezig houden.

BRUNO.

Knap vast, jongen, en steek dat in uwen zak!

THOMAS.

Beuzelarijen!... Dat is gauw gezegd; maar recht is recht! In mijnen tijd sprong men daar zoo licht niet mede om!

Negende tooneel.

DE VORIGEN, TREES, FIENTJE, (beide opgekleed).

TREES.

Zie, daar is Thomas!

HERMAN

(zacht tot Fientje).

Gij komt van pas om mij van die grove kinkels te ontslagen. Hoe vervelen zij mij!

FIENTJE

(tot Herman).

Gij zijt hun gezelschap niet gewoon.

(luid)

Dag, oom.

THOMAS.

Dag, Fientje.

(haar beziende)

Zoo is het wel, kind. Zijden kleed; witte hoed met madeliefjes in; witte handschoenen; kanten schal... alles is in orde... Waar is nu uw ruiker?

FIENTJE

(hem nemende).

Zie eens hoe schoon, oom!

THOMAS.

Wel! zeer wel! Uw aanstaande kent zijnen plicht.

BRUNO.

Een ruiker... dat is iets, waaraan ik niet gedacht heb.

THOMAS.

Voor een' getuige is zulks niet verplichtend.

BRUNO.

Maar, een bruidstuk, dat heb ik niet vergeten... Zie, Fientje, dat is van uwen peter

(hij geeft haar een doosje dat hij eerst opent.)

FIENTJE.

Wel, peter! wat schoone ring!

(hem aan Herman toonende)

Zie eens, Herman.

THOMAS.

Een bruidstuk moeten de getuigen geven, dat is het gebruik; doch, men geeft dat na den trouw, niet vóór.

BRUNO.

Is dat niet eender?

THOMAS.

Neen; men moet de gebruiken volgen. Daarbij is het geen kleedingstuk noch juweel dat men geeft, maar wel een stuk, dat in het huishouden kan te pas komen.

BRUNO.

Zoo! Fientje, het spijt mij; maar, had ik geweten..

FIENTJE.

O! peter! ik ben u wel dånkbaar. Wat schoone ring!

BRUNO

(tot Thomas).

Ge ziet wel dat zij dat liever heeft dan eenen koffiepot!

THOMAS.

't Is gelijk, dat is het gebruik niet.

BRUNO

(ter zijde).

Wat zaag, he?... wat zaag!

THOMAS.

Mijne zuster kan het getuigen. Trees, gij die weet hoe het in onzen tijd ging, zeg eens of ik geen gelijk heb.

TREES.

Och, Thomas! Bruno kent dat niet; hij is nooit getrouwd geweest, en daarbij, het komt er immers zoo nauw niet op aan.

THOMAS.

Zoo nauw niet op aan! In onzen tijd zou men dat zóó niet verstaan hebben!

FIENTJE.

Ik hoor de koets!

HERMAN.

Ha! eindelijk!

Tiende tooneel.

DE VORIGEN, JAN, ROMBAUTS, PHILIBERT.

JAN.

Hier zijn wij.

HERMAN.

Thans kunnen wij vertrekken.

ROMBAUTS

(een' ruiker aan Fientje biedende).

Gedoog, lief kind, dat ik u dezen ruiker aanbiede. Het is een aangename last, die mij werd opgelegd door den meester des gestichts, Mijnheer Edelaers.

FIENTJE.

Zooveel eer, Mijnheer...

ROMBAUTS.

Mijnheer Edelaers is uwen vader bijzonder genegen, en uw vader verdient zulks, lief kind; want hij is een braaf, oppassend en bekwaam werkman.

JAN.

Waarlijk, baas Rombauts, gij vleidt mij.

ROMBAUTS.

Ver van daar. Zijt gij niet een der vlijtigsten van het geheele werkhuis? ontbreekt gij wel ooit een uur aan het werk?

JAN.

Ik heb maar vier dagen verlet sedert ik in het werkhuis van Mijnheer Edelaers gekomen ben: den dag van mijn huwelijk; den dag waarop Fientje gedoopt werd; den dag na hare eerste communie, en heden.

BRUNO.

't Is gelijk ik; anders heb ik ook nog niet verlet.

ROMBAUTS

(tot Jan).

En ge zijt reeds dertig jaren in het

gesticht. Dat weet Mijnheer Edelaers. Ook is het hem niet onbekend wat verbeteringen gij aan verscheidene mecanieken hebt toegebracht...

JAN.

O! dat is de moeite niet waard!

BRUNO.

Ge zegt dat, Jan! Maar, de verandering, die gij aan het boormachien en aan de ijzeren schaaftank gedaan hebt, dat zou de eerste de beste toch niet uitgevonden hebben, ofschoon gij uwe verbeteringen in geene boeken kunt zoeken...

ROMBAUTS.

Dat is zóó. En dat de meester het niet vergeten heeft, zult gij weldra ondervinden.

JAN.

Hij is wel goed voor mij. Toen ik hem gisteren oorlof vroeg om heden afwezig te zijn, sloeg hij mij op den schouder, en zegde: Zeker, Jan, zeker, dat sta ik u gaarne toe; gij zijt een braaf werker, ik weet dat, en zal u weldra bewijzen dat ik mijne werklieden naar waarde weet te schatten. Ik bereid u eene... eene... hoe zegde hij dat?

ROMBAUTS.

Eene verrassing.

JAN.

Zóó is het.

PHILIBERT.

Ha! *une surprise!*

JAN.

Ik weet niet wat het zal zijn; hij heeft gezegd: eene verrassing.

ROMBAUTS.

Gij zult er over te vreden zijn, Jan.

HERMAN.

Zijn die heeren niet van gedacht dat het tijd is te vertrekken?

JAN.

Dat zij mij eerst het genoeg doen een glas wijn te drinken. Ik heb heden het groot volk eens willen naäpen, en heb eenige flesschen morgendwijn gekocht.

THOMAS.

Dat mag zijn.

JAN.

Trees, help mij wat.

(zij plaatsen flesschen en roomers op de tafel).

HERMAN

(tot Fientje).

Er gaat geen einde aan komen.

FIENTJE

(tot Herman).

Nog wat geduld, vriend.

PHILIBERT

(tot Herman).

Mijnheer, laat mij toe u te complimenteeren over uwe kleederen; ze zijn met veel smaak, met veel talent gemaakt.

HERMAN

(koel).

Ik dank u, Mijnheer.

PHILIBERT.

Ik zou durven wedden dat uw kleermaker te Parijs geweest is, Mijnheer.

JAN

(die ingeschonken heeft).

Komaan, de lanteerntjes branden!

(Ieder, behalve Trees en Fientje, neemt een glas. Fientje is bij hare moeder genaderd. Zij bevinden zich links van den aanschouwer. De overigen rond de tafel).

BRUNO

(zijn glas opheffende).

Op de gezondheid van...

THOMAS

(hem wederhoudende).

Een oogenblik! Indien er eene aanspraak moet gedaan worden, komt zulks den eersten getuige toe. Gij kent niets van de gebruiken, Bruno, hoegenaamd niets! Ik ben de eerste getuige der bruid!

BRUNO

(ter zijde).

Wat zaag! he?

THOMAS.

En vooreerst, moet ik u herinneren hoe men zich in de rijtuigen plaatst: In het eerste begeven zich de bruidegom, met de ouders der bruid, en zijn eerste getuige. Dus de bruidegom met Jan en Trees en Mijnheer Rombauts.

BRUNO.

Is dat nu niet eender wie in de koetsen zit?

THOMAS

(haalt de schouders op).

In het tweede rijtuig zou moeten, volgens recht...

BRUNO.

Wel! in het tweede rijtuig stappen wij, die overblijven... dat is klaar, aangezien er maar twee rijtuigen zijn!

THOMAS.

Bruno, laat mij spreken, ik ken het gebruik! Nu moet het zijn gelijk gij zegt, maar leefden de ouders van den bruidegom nog, dan ware het anders. Na de plechtigheid in de kerk, mag de bruid in het rijtuig van den bruidegom zitten, eerder niet.

BRUNO.

Ik zou daar al dat beslag niet aan maken; de eersten binnen zouden de besten geplaatst zijn. Kom, kom, het zal wel gaan!

(zijn glas opheffende)

Drinken wij nu op de gezondheid van...

THOMAS.

Een oogenblik!... Ik heb niet gedaan. Laat mij een woord tot den toekomstige spreken.

HERMAN

(ter zijde).

O! mijn geduld!...

THOMAS.

Neef, of beter, aanstaande neef, de familie, waar

gij heden intreedt, bestaat uit brave ordentelijke lieden. Op Jan Verstrepen valt niets te zeggen, dat hebt gij reeds gehoord. Wat den kant der moeder betreft, ik kan u de overtuiging geven dat gij er niet over te blozen zult hebben; de Vanderkalmoesen mogen overal hunnen hoed afdoen;

(hij ontdekt zich het hoofd)

niemand kan er kwaad over spreken; niemand weet er eenen cent van te vragen!

HERMAN

(zich geweld aandoende).

Ik heb er nooit aan getwijfeld... doch de tijd vervliegt...

THOMAS.

Wees welkom, neef, in de familie der Verstrepens en der Vanderkalmoesen.

(zijn glas opheffende)

En nu, vrienden, drinken wij op de gezondheid van de bruid, Fientje, en van den bruidegom... Hoe is uw naam wêer?

BRUNO.

Waarom moet de naam erbij zijn? Op de gezondheid van de bruid en den bruidegom!

ALLEN.

Op hunne gezondheid!

(allen drinken).

TREES

(omhelst Fientje).

FIENTJE.

Nog al tranen, moeder!

TREES.

Het zijn tranen van vreugde, tranen van geluk!

(weenende)

O! ik ben wel gelukkig!

FIENTJE.

Goede, goede moeder!

THOMAS.

En nu naar het stadhuis!

BRUNO.

Wij zijn er.

(hij plaatst zich voor den spiegel).

PHILIBERT.

(den arm aan Herman biedende).

Permetteer, Mijnheer...

HERMAN

(ter zijde, den arm nemende).

Ware ik reeds getrouwd!

JAN

(tot Trees gaande).

Kom, vrouw, kom.

TREES.

O! laat mij eerst mijn kind, mijn duurbaar kind, nog eens omhelzen!

(zij valt in de armen van Fientje).

BRUNO

(voor den spiegel).

Men zegge wat men wil, ik zie er goed uit!

(Allen maken zich gereed om te vertrekken).

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

Tweede bedrijf.

Een salon, tamelijk rijk versierd. Tafel, stoelen, enz. Rechts, laatste plan, eene schrijftafel (secrétaire).

Eerste tooneel.

HERMAN, FIENTJE.

HERMAN.

Geloof mij, Josephine, dat betaamt niet.

FIENTJE.

Het is toch mijne moeder.

HERMAN.

Maar, zij kan gemakkelijker hare boodschappen met de meid verrichten dan met u.

FIENTJE.

De arme vrouw houdt zooveel van mij, zij is treurig wanneer ik haar een oogenblik moet verlaten.

HERMAN.

Grillen, oude vrouwen grillen.

FIENTJE.

Nog heden vertrekt zij terug naar Gent; zij blijft slechts nog eenige uren hier. Laat mij haar vergezellen.

HERMAN.

Sedert de drie dagen dat zij hier is, heeft zij geen uur hare dochter gemist. Laat haar heden hare laatste boodschappen met de meid doen. Het is zondag, het weder is uitmuntend, dus zal er veel meer volk op de straat zijn dan in de week. Er mochten u kennissen ontmoeten.... wat zouden zij wel denken! Uwe moeder is zoo ouderwetsch gekleed; zij heeft zulke gemeene manieren.... dit alles verraadt hare afkomst.

FIENTJE.

Is dit een verwijt?

HERMAN

(hare hand vattende.)

Neen, Josephine, neen. Doch moest men u met zulke vrouw in gezelschap, in vriendelijken omgang zien, dit kon mij nadeel aanbrengen; de vrienden konden raden dat die vrouw eene uwer bloedverwanten, dat zij uwe moeder is.... Zij zouden mij

bespotten.... gij begrijpt wel Josephine, de wereld is zóó. Men moet zijnen rang houden; men mag zich niet verlagen.

FIENTJE

(treurig).

Ik heb nooit gedacht dat ik over mijne moeder zou hebben moeten blozen!

HERMAN.

Overdrijf het niet, liefste, en wees redelijk. Beminn uwe moeder zooals vroeger; wees er vriendelijk mede.... hier in huis; doch, loop er niet mede over de straat, eenen zondag vooral niet, wanneer al mijne vrienden aan het wandelen zijn.

FIENTJE.

Ik geloof, Herman, dat gij u te veel aan de denkwijze uwer vrienden gelegen laat. Mijne ouders zijn niet rijk, niet geleerd, het is waar; doch, wie ze kent, eerbiedigt ze, want het zijn eerlijke lieden, en wie eerlijk is, mag om het gemis aan rijkdom, aan geleerdheid niet veracht worden.

HERMAN.

Hoe kunt gij nog zoo spreken, na al wat gij betrekkelijk dit punt, door mijne vrienden, hebt hooren inbrengen!

FIENTJE.

Uwe vrienden! maar zij zelven die vrienden, wie zijn zij? Kent gij hunnen toestand, hunne afkomst?...

HERMAN.

Het zijn deftige, welstellende lieden; zij kunnen mij goed doen, mij voorspreken. Velen onder hun hebben invloed bij groote kooplieden; Casimir, onder anderen...

FIENTJE.

Die kan ik niet lijden!

HERMAN

(glimlachende).

Een bewijs, liefste, dat gij nog met eene zekere klas van volk onbekend zijt.

FIENTJE.

Alles schijnt mij valsch en dubbelzinnig in dien man. Hij boezemt mij slechts vrees en afkeer in.

HERMAN

(lachende).

Ha! ha! ha! Lieve vriendin, moest Casimir weten hoe gij over hem denkt, wat zou hij verwonderd opzien; hij die zich inbeeldt, overal en bij elkeen, zulken gunstigen indruk op te wekken! Maar neen, hij zou over uwe eenvoudigheid lachen, de schouders ophalen. Ik zal hem daarvan niets zeggen; hij heeft thans een te goed gedacht over

uwe wellevendheid; hij schat uwe hoedanigheden wel hoog. Telkens hij over u spreekt, looft hij uwe opvoeding, en beweert hij dat gij van wel goeden huize moet zijn. Hij houdt veel van u...

FIENTJE.

En ik, Herman, mocht ik u eenen raad geven,

ik zou u zeggen: Verlaat dien vriend, want ik mistrouw hem.

HERMAN.
Zonder reden.

FIENTJE.
Zonder reden, het is mogelijk, doch, ik mistrouw hem.

HERMAN.
Zonder reden, gij bekennt het! Welnu, liefste, daar uwe vrees op geen grond steunt, zult gij mij veroorloven uwe woorden niet in aandacht te nemen, en u, van mijnen kant, te verzekeren dat, in den omgang met zulke lieden, mijne, onze toekomst besloten ligt. Bederf dus, door eene belachelijke kinderachtigheid, den indruk niet, dien wij op hun maken. Ga heden met uwe moeder niet uit.

FIENTJE
(met een zucht).

Ik zal gehoorzamen.

HERMAN
(haar omhelzende).

Gehoorzamen! Het is geen bevel dat ik u geef, Josephine; het is een verzoek dat ik u doe, een verzoek in ons beider belang.

Tweede tooneel.

DE VORIGEN, FREDERIK.

FREDERIK.
Verschooning, Herman...

(groetende)

Mevrouw....

HERMAN.
Ha! Frederik; wat leidt u hier?

FREDERIK.
De patroon verzoekt u eens naar het magazijn te komen.

HERMAN.
Vergeet de patroon dat het zondag is?

FREDERIK.

Dat vergeet hij voor mij alle weken!

HERMAN.

Voor u, dat versta ik; gij zijt kantoorklerk, gij vindt bezigheid in uwe boeken; maar ik reis de gansche week, en 's zaterdaags avonds breng ik den uitslag mijner werkzaamheden te huis, en stel ik al mijne zaken behoorlijk in regel. Dat is om 's zondaags vrij te zijn.

FREDERIK.

Nu is het een verschil, Herman. Er is een uwer klanten gekomen, die u gaarne persoonlijk spreken zou.

HERMAN.

Zoo! Dan vlieg ik.

(hem ter zijde nemende)

Spreekt de patroon nog van geen betalen?

FREDERIK.

Geen woord. Dat duurt zoo reeds twee maanden. Ik weet niet wat er zal van komen, maar ik geloof dat de patroon...

HERMAN.

Stil!

(luid, tot Fientje)

Josephine, ik loop eens gauw tot daar. Kwam er iemand mij vragen, zeg dat ik aanstonds terugkom.

(Stil tot haar)

Gij zult mijn verzoek niet vergeten?

FIENTJE.

Wees gerust.

HERMAN

(terwijl hij haar de hand drukt).

Tot straks. Kom Frederik.

(Herman en Frederik af).

Derde tooneel.

FIENTJE,

alleen.

Wat uitvlucht zal ik zoeken om mijne moeder te doen begrijpen dat ik haar niet vergezellen kan?... Liegen tegen haar zou ik niet kunnen, en haar in haar eergevoel kwetsen, kan ik nog veel minder. Ha! de afwezigheid van Herman...

Vierde tooneel.

DE VORIGE, TREES.

TREES.

Ha! Fientje, zijt gij daar?... Ik zocht u overal, want het wordt hoog tijd, kind, dat ik mij bereid make. Ik zou niet gaarne te laat aan den ijzeren weg komen.

FIENTJE.

Gij hebt nog drie uren, moeder.

TREES.

Die zullen gauw voorbij zijn, en ik vrees maar altijd dat ik heden niet te huis geraken zal.

FIENTJE.

Verveelt gij u hier dan zoo zeer, moeder?

TREES.

Mij vervelen! wilt gij wel zwijgen, kind! Neen, ik verveel mij niet; ik zou willen altoos bij u blijven, doch, ik heb uwen vader vast beloofd dat ik heden terug zou zijn. Hij zal aan de statie staan, en zag hij mij niet komen, lieve hemel! hij zou denken dat ik verongelukt was!

FIENTJE.

Anders, moeder, gij weet dat uwe tegenwoordigheid mij nooit te lang duren zou.

TREES.

Of ik het weet! Doch, aan alles moet een einde komen, Fientje. Ik heb u nu gezien, ik ben gerust. Ik weet dat gij te vreden zijt, dat gij het wél stelt, dat is mij voldoende. O! men had mij schoon te zeggen: bekommer u

over uw kind niet, het is gelukkiger dan gij! Ik geloofde het niet, ik moest het, met mijne oogen, komen zien. Dagelijks zuchtte ik over u; ik dacht dat gij te Brussel ontevreden waart, dat gij oneenigheid met uwen man hadt, dat gij gebrek leedt... In een woord, ik werd ziek door aan u te denken. Uw vader bemerkte dat, en hij zegde mij, verleden woensdag: Trees, zóó mag dat niet blijven duren; morgen zult gij naar Brussel vertrekken! Ik schrikte wat voor den ijzeren weg, doch Bruno, die een spotvogel is, zegde mij, al lachende: als de lucht neêrvalt zijn al de vogelen dood!

FIENTJE.

Peter is dus nog altijd vroolijk?

TREES.

Die zal nu niet meer veranderen, kind. Ha! ik heb het u nog niet gezegd, hij komt waarschijnlijk met vader mede naar Brussel.

FIENTJE.

Wat zal ik verheugd zijn hen beiden te zien!

TREES.

O! vader telt de weken, de dagen af!

FIENTJE.

Hij zal wel fier mogen zijn, moeder.

TREES.

Dat geloof ik! De werkersdecoratie van eerste klas! Iets wat maar zeer zelden wordt toegestaan aan iemand, die nog de decoratie van tweede klas niet bekomen heeft. Doch, voor vader wordt die eervolle uitzondering gemaakt. Zijn meester heeft dat zoo gevraagd; hij heeft doen gelden dat vader reeds dertig jaren, als een voorbeeld van een werker, bij hem in dienst is; dat hij vele verbeteringen aan mecanieken en gereedschappen heeft toegebracht, nuttige uitvindingen heeft gedaan.... wat weet ik al! In een woord hij is laatst bij vader gekomen, en heeft hem aldus aangesproken: Jan Verstrepen, ik heb u den dag vóór den trouwdag uwer dochter gezegd dat ik u eene verrassing bereidde: ziehier wat het was: Ik had voor u de werkersdecoratie van eerste klas aangevraagd; ik heb ze bekomen. Binst de septemberdagen zult gij die naar Brussel gaan halen.

FIENTJE.

Ha! het was die verrassing, waarvan de meestergast....

TREES.

Ja, kind, dat was het. Doch, ik sta hier nog altoos te praten, en de tijd vervliegt! Ik heb nog eenen heelen hoop boodschappen te doen; voor vader moet ik eene snuifdoos koopen, en voor Bruno eenen Brusselschen kaas.

FIENTJE.

Eenen brusselschen kaas!

TREES.

Ja, dat moet hij, kost wat kost, hebben; hij heeft dat eens in zijn leven geproefd, en dat heeft hem gesmaakt.... uw peter is een zonderling man, Fientje... Bij Philibert, de kleermaker, die nu ook te Brussel woont, moet ik het antwoord gaan halen op den brief, dien ik hem heb medegebracht. Kom, Fientje, laat ons nu maar gaan.

FIENTJE.

Ik kan nu niet weg, moeder. Mijn man is daar naar zijn magazijn geroepen; hij verlangt dat ik hier blijve; er mocht iemand komen....

TREES.

Maar, ik zal te laat komen, kind.... En ik moet toch mijne boodschappen doen! indien ik maar de stad kende, ik ging alleen....

FIENTJE.

Wilt gij de meid medevragen, moeder?

TREES.

Als u dat niet hindert, Fientje....

FIENTJE.

Zeker niet. Zeg maar dat ik haar verzoek mede te gaan.

TREES.

Goed. Nu ga ik mij spoeden. Ik zal trachten zoo gauw terug te zijn als het mogelijk is. Tot straks, Fientje

(heengaande, links)

als ik maar niet te laat aan de statie kom!

Vijfde tooneel.

FIENTJE

(alleen).

Goede vrouw! Zij vermoedt niet dat men de dochter te grootsch maakt om met hare moeder over de straat te gaan. Ha! indien de groote wereld op die wijze de kinderlijke

erkentelijkheid, de kinderlijke liefde verstaat, dan is de groote wereld wel ondankbaar,
wel gevoelloos!

Zesde tooneel.

DE VORIGE, CASIMIR.

FIENTJE.

Die man!

CASIMIR

(zeer hoffelijk).

Verschoon mij, mevrouw, over mijne vrijpostigheid zoo maar onaangemeld binnen te treden. Ik denk dat die plichtplegingen voor eenen vriend des huizes, zooals ik, mogen daargelaten worden.

FIENTJE.

Mijnheer.... mijn echtgenoot is afwezig....

CASIMIR.

Zal zijne afwezigheid lang duren, Mevrouw?

FIENTJE.

Dat denk ik niet, Mijnheer. Herman beloofde mij aanstonds terug te komen, doch....

CASIMIR.

Dat het mij dan geoorloofd zij hem hier te wachten.

FIENTJE

(hem eenen stoel biedende).

Mijnheer....

CASIMIR

(zonder te zitten).

Indien mijne tegenwoordigheid u niet onaangenaam is, Mevrouw.

FIENTJE.

O!... neen, Mijnheer.

CASIMIR

(zich neêrzettende).

Dan blijf ik, Mevrouw, vermits mij de toelating daartoe gegund wordt. Mocht mijne tegenwoordigheid u de afwezigheid uws echtgenoots wat korter doen schijnen!

FIENTJE

(verwonderd).

Mijnheer....

CASIMIR

(lachende).

Gij zijt verwonderd, Mevrouw!... Ware het de eerste maal dat het bijzijn van eenen vriend des huizes, de vrouw, over de afwezigheid van haren man, troosten zou?

FIENTJE.

Wilt gij mij beledigen, Mijnheer?...

CASIMIR.

Daarvoor behoeft mij God!... Ik scherts, Mevrouw. Ik weet wel dat ik over u een ander denkbeeld hebben moet dan over het grootste getal onzer hedendaagsche dames; dat gij eene onwankelbare, trouwe gade zijt. Eene vrouw, die slechts voor haren man leeft, slechts aan haren man denkt!

FIENTJE.

Is dit niet de plicht der vrouw, Mijnheer?

CASIMIR.

Zoo spreekt gij, beminnelijke dame, omdat uw

huwelijk uit wederzijdsche liefde is voort gesproten. Doch hedendaags is zulks het gebruik niet meer. De meeste huwelijken zijn het gevolg eener geldelijke berekening. De ouders der vrouw wegen de fortuin of den naam, die de bruidegom hunne dochter medebrenkt, terwijl de ouders van den man de duizenden tellen, die door de vrouw, bij die huns zoons zullen gevoegd worden. Om deugd of schoonheid wordt zelden gevraagd; dikwijls, zeer dikwijls, worden tweelieden vereenigd, die elkander nauwelijks gezien hebben.

FIENTJE.

Hoe kunnen zij dan elkander beminnen?

CASIMIR.

O! zij beminnen elkander niet, Mevrouw, en treuren daar ook maar zeer weinig over. De man behoudt zijne vroegere betrekkingen, terwijl de vrouw troost zoekt bij eenen zijner neven of vrienden.

FIENTJE.

Ik mag zulke taal hier niet langer dulden, Mijnheer!

CASIMIR.

Het is het gebruik der groote wereld, Mevrouw.

FIENTJE.

Hoe veracht ik ze, uwe groote wereld! Uwe wereld, die gebiedt dat men zijne afkomst moet loochenen, wanneer die afkomst niet hoog genoeg geplaatst staat; uwe wereld die den graad van genegenheid, van achting en liefde, naar het cijfer der fortuin berekent; uwe wereld, die toelaat dat de echtgenoot een overspeler en de vrouw eene boeleerster zij! O! ik veracht ze, Mijnheer, ik veracht ze!

CASIMIR

(rechtstaande).

Wij, vrienden uws echtgenoots, moeten uwe zienswijze wel betreuren, Mevrouw. Gij, zoo schoon, zoo bevallig, zoo wellevend! Gij, die door een' enkelen oogslag, twintig slaven aan uwe voeten zoudt zien knielen...

FIENTJE.

Genoeg, Mijnheer! Ik behoor mijnen echtgenoot; ik heb hem trouw gezworen, en ik bemin hem. Ik verlang geene slaven, geene aanbidders rond mij; mijn man is mijn heil; onverdeeld bezit hij mijne liefde. Dat hij mij blijve beminnen, en steeds zal ik gelukkig zijn!

CASIMIR.

Ik bewonder u, Mevrouw, doch, ik ben overtuigd dat weldra andere gedachten...

FIENTJE.

Nooit, Mijnheer! Wat toekomst mij ook beschoren zij, steeds zal ik onthouden dat de plichten der vrouw heilig zijn! Uwe groote wereld lacht met die plichten, en trapt ze met de voeten! Mijne ouders hebben mij dat anders geleerd, Mijnheer, want mijne ouders behooren tot de groote wereld niet... O! thans beken ik zulks met fierheid... mijne ouders behooren tot het volk... Ik ben een volkskind, Mijnheer, en bij het volk leert men dat eene plichtvergetende vrouw een laag, een verachtelijk schepsel is!

CASIMIR.

Wat zijt gij schoon in die vervoering!

FIENTJE.

Vertrek, Mijnheer, vertrek!

CASIMIR.

Hebt gij mij niet toegelaten hier uwen echtgenoot af te wachten?

FIENTJE.

Ik heb u niet toegelaten mij te beledigen!

CASIMIR.

U beledigen! Daaraan heb ik immers niet gedacht! Ik heb u de gebruiken der groote wereld afgeschetst, doch steeds, ten uwen opzichte, eene uitzondering gemaakt. Gij zijt het voorbeeld aller echtgenoten, ik beken het gaarne, en maak mijnen vriend Herman mijn hartelijk compliment over zijne keuze.

FIENTJE.

Ik kan hem over de keuze zijner vrienden geen geluk wenschen.

CASIMIR.

Gij beoordeelt ons slecht, Mevrouw.

FIENTJE.

Herman zal zelf kunnen oordeelen, wanneer ik hem uwe woorden zal mededeelen.

CASIMIR

(glimlachende).

Vergeet er dan ook uwen geestdriftigen uitroep niet bij te voegen: Ik ben een volkskind! Ik veracht de groote wereld!

FIENTJE.

Gij zijt een verfoeilijk mensch!

CASIMIR.

Die goede Herman, die ons zijne vrouw als de dochter eens rijken koopmans voorstelde! Hoe zal hij u danken over uwe bekentenis, Mevrouw!

FIENTJE.

O! ga heen, Mijnheer, ga heen!

CASIMIR.

Ik blijf, Mevrouw, ik blijf. Herman kan niet toeven te komen, en het zal mij een waar genoegen zijn hem, in uwe tegenwoordigheid, onze samenspraak letterlijk over te brengen.

FIENTJE.

O! doe datniet, Mijnheer...

CASIMIR.

Gij begrijpt dus eindelijk dat het beter ware zou hij daarvan niets vernam! Gij hebt gelijk, Mevrouw; hij zoo u uwe woorden niet vergeven. Herman wil in de wereld aanzien verwerven, goede betrekkingen aanknoopen en onderhouden. Hij handelt verstandig, Mevrouw, want, vroeg of laat, misschien eerder dan gij denkt, kan hij noodig hebben die betrekkingen te benuttigen.

FIENTJE.

Wat wilt gij zeggen?

CASIMIR.

O! weldra zal het geen geheim meer zijn. De patroon uws echtgenoots is zijnen val nabij; hij begint het vertrouwen te verliezen. Weldra zal hij zijne magazijnen moeten sluiten. Herman zal zich dan herinneren dat hij vrienden heeft, die hem kunnen de hand reiken; dat zijn vriend Casimir....

FIENTJE.

O! ware ik in zijne plaats, ik bedelde liever dan iets aan u verschuldigd te zijn!

CASIMIR.

Herman zal verstandiger zijn dan gij, Mevrouw.

Zevende tooneel.

DE VORIGEN, HERMAN.

HERMAN.

Ha! daar is die goede Casimir! Waaraan heb ik zoo vroeg uw bezoek te danken?

CASIMIR.

Ik moest hier voorbij, en zegde bij mijn zelven: gaan wij den vriend Herman eens goeden dag wenschen, en hem, met zijne dame, uitnoodigen, dezen avond, eene plaats te komen nemen in de logie, die ons, voor de vertooning, in den Muntshouwburch is aangeboden.

HERMAN.

Die goede vriend!

CASIMIR.

Gij aanvaardt, niet waar?

HERMAN.

Ongetwijfeld.

FIENTJE

(ter zijde).

De valschaard!

CASIMIR.

Ik zal u komen afhalen. Thans vertrek ik.

(groetende)

Mevrouw...

(tot Herman)

ha! ik vergat nog u een nieuws mede te deelen dat u niet onverschillig kan laten: Ik ga den handel voor eigen rekening beginnen.

HERMAN.

Zoo!

CASIMIR.

Na nieuwjaar.

HERMAN.

Gaat gij u als wisselaar plaatsen?

CASIMIR.

Neen, vriend, neen. Ik zeg vaarwel aan den fondsenhandel, ofschoon die niet te versmaden is, en ik er al een rond sommeken mede gewonnen heb. Doch de geldbaan is slibberig; de minste ongunstige politieke omstandigheid kan u, op éénen dag, van rijk dat gij waart, arm maken. Eene crisis in handel of nijverheid boort u in den grond. Zie mij, bij voorbeeld; ik heb eene fortuin in handen, doch moest ik duizend frank in speciën betalen, het ware mij onmogelijk; mijne fortuin bestaat in staatspapieren en in wissels op de voornaamste huizen des lands. Welnu, moest morgen ergens oneenigheid oprijzen, tusschen eenige mogendheden van Europa; moest het tot eenen oorlog komen, mijne staatspapieren verloren bijna alle waarde; de goede huizen konden springen, en mijne wissels werden tot boterpapier verlaagd.

HERMAN.

Zulke schielijke veranderingen zijn thans niet te vreezen.

CASIMIR.

Wat weten wij ervan! Keizers en koningen reiken elkander de hand, drukken zich onderling eenen broederkus op de wang, terwijl zij in het hart eenen wrok tegen elkander voeden, en maar eene nietige omstandigheid afwachten om Europa in vuur en vlam te steken. Zij prediken overal vrede, terwijl zij hunne legers dagelijks versterken en de vernielendste moordtuigen hunnen soldaten in de hand geven. Europa bemerkt dien toestand maar al te wel; de volkeren zijn achterdochtig op de groote legers der groote monarken, op de nieuwe uitvindingen van geweren en kanonnen, en zij stellen geen vertrouwen in de woorden, in den handdruk en den broederkus der gekroonde hoofden. Daardoor verkwijnt de handel en daalt menig huis naar zijnen ondergang.

HERMAN.

Inderdaad.... de handel staat in België stil.

CASIMIR.

Zeg: in gansch Europa! Daarom ook is de geld-

handel gevaarlijk. Welnu, ik wil iets zekerder, iets meer winstgevend aanvangen: Ik word graankoopman.

HERMAN.

Gij!

CASIMIR.

Waarom niet! De menschen kunnen schoone kleederen, prachtige meubelen, kunstvoorwerpen ontberen, doch brood hebben zij altijd noodig. Ik ga gansch mijne fortuin in het graan steken.

HERMAN.

Uw gedacht kan goed zijn.

CASIMIR.

Het is overheerlijk! Ik ken de zaken van dicht bij, vriend. De graanhandel is mijn droom; vroeger heb ik dien, voorrekening van vreemden gedreven, en zoo ik hem hier niet eerder heb aan de hand genomen, was het enkel omdat mijn kapitaal niet zwaar genoeg woog; ik heb het willen vergrooten, en ben daarom begonnen met in de fondsen te spelen. Nu ben ik in staat mijnen droom te verwezentlijken. Ik wil den handel op eene zeer groote schaal inrichten; zelfs zal ik iemand moeten zoeken die vlijtig en wel ter tong is, een goed reiziger, dien ik misschien wel medehandelaar maken zou, omdat hij, met meer vlijt en zorg nog, de belangen des huizes zou waarnemen.

HERMAN.

Dat is zeer verstandig geredeneerd.

CASIMIR.

Fortuin zou hij niet noodig hebben; al wat ik vragen zou, ware dat hij een deftig man zij, gewoon met handeldrijvende personen om te gaan... En zie... maar neen, dat zou u niet bevallen.

HERMAN.

Wat?

CASIMIR.

Gij zijt te goed geplaatst, en te vreden waar gij nu zijt.

HERMAN.

Ik?... zoudt gij denken dat ik met u, als medehandelaar...

CASIMIR.

Wien zou ik beter kunnen kiezen?... waart gij niet zoo goed geplaatst...

HERMAN.

Ik denk er over zooals gij; de handel kan verkwijnen... ik kon zonder plaats vallen... ofschoon ik wel voort kon... ik ben niet zonder eenig spaargeld, en een jaar, zelfs meer, zonder plaats te zijn, zou mij niet noodzaken iemands hulp in te roepen...

CASIMIR

(ter tijde).

Dat moest ik weten!

(luid)

Hoe! gij zoudt dus geneigd zijn met mij handel te drijven?

FIENTJE.

(ter zijde).

Ik vermoed een helsch plan...

HERMAN.

Ik zou er gelukkig en geveleid over zijn.

CASIMIR.

Waarlijk! Dan spreken wij daar later nog verder over... Wij zijn nog maar in het begin van September en ik wil slechts na Januari beginnen.

(hem de hand reikende)

Thans verlaat ik u. Tot heden avond; vergeet niet dat ik u kom halen voor de vertooning.

HERMAN.

Ik zal u wachten.

CASIMIR

(nogmaals groetende).

Mevrouw...

(heengaande, ter zijde)

Wij komen nog vóór den avond terug.

Achtste tooneel.

HERMAN, FIENTJE.

HERMAN.

De waarde vriend weet niet wat pak zijn voorstel mij van het hart neemt! Ziet gij nu, Josephine, dat het niet slecht is goede vrienden te hebben?...

(Fientje antwoordt niet - haar bij de hand nemende)

Gij ziet er treurig uit, liefste... Wees vroolijk; gij hebt het gehoord, eene gelukkige toekomst staat voor ons open.

FIENTJE.

Eene gelukkige toekomst!

HERMAN.

Gij schijnt er aan te twifelen!... 't Is omdat gij de bekwaamheid, de bedrevenheid van Casimir niet kent. Wij zullen slagen, wees er zeker van... Hoe! gij blijft neêrslachtig... Ha! ik begrijp... het gepraat uwer moeder... Denk daar niet te veel aan, Josephine. Schik u nu wat op, ten einde gereed te zijn, wanneer Casimir ons komt afhalen.

FIENTJE.

Verschoon mij, Herman, ik verlang heden avond te huis te blijven.

HERMAN.

Maar, dit ware onbeleefd! Casimir biedt ons eene plaats in zijne logie aan, en gij zoudt die niet aanvaarden!

FIENTJE.

Ik zou mij vervelen in den schouwburg.

HERMAN.

Gij, die er zooveel van houdt!... Wat meer is, Josephine, Casimir rekent op ons; ik heb hem ons woord gegeven.

FIENTJE.

Ga alleen, Herman, ik smeeek u!

HERMAN

(ongeduldig).

Josephine, gij maakt mij lastig! Wij mogen Casimir thans geene redenen tot ontevredenheid geven, na het aanbod dat hij mij zooeven gedaan heeft.

FIENTJE.

Stel er geen betrouwen in, Herman.

HERMAN.

Gij verveelt mij met uwe vrees, met uwe achterdocht! Casimir is een rechtzinnige vriend, een man die mijn geluk, mijne fortuin in handen heeft. En, nu zal ik het u maar zeggen, er loopen zonderlinge geruchten over mijnen patroon; zijne zaken...

FIENTJE.

Ik weet het.

HERMAN.

Ha! gij hebt dus de woorden van Frederik gehoord? Ik vreesde het, hij sprak te luid daarover. Nu, nu, gij moest het toch weldra vernemen. Ik ging dus zonder plaats vallen, en zou wellicht niet spoedig eene andere gevonden hebben; de zaken gaan slecht; ik dacht reeds dat wij alles zouden moeten opleven, wat wij bezaten. En juist in dien toestand, komt Casimir ons eene reddende hand reiken, ons misschien van verval bevrijden. En gij zoudt hem in dezen oogenblik willen onaangenaam zijn! Dat kunt gij niet ernstig meenen!

FIENTJE

(smeeekende).

Laat mij hier blijven, Herman.

HERMAN

(gram).

Gij zult medegaan! Het overschiet mij. Nooit heb ik u de kinderachtige grillen zoover weten drijven.

FIENTJE.

Dwing mij niet; ik zou u niet kunnen gehoorzamen!

HERMAN.

Hoe! gij zoudt u verstoppen...

FIENTJE.

Ik zal niet medegaan!

HERMAN.

Ik gebied het u!

FIENTJE

(weenende).

Herman... Het is de eerste maal dat gij mij aldus aanspreekt. O! gij doet mij wel zeer aan het hart!

HERMAN.

Josephine, vergeef mij dit woord mij in vervoering ontvallen... doch, beken dat gij er mij toe gedwongen hebt... Waarom zijt gij niet redelijk?... Zeg dat gij zult medegaan.

FIENTJE.

Gij zijt meester, en gij hebt bevolen: Ik zal gehoorzamen!

HERMAN

(haar omhelzende).

Kind! Begrijp toch dat ik niets dan uw geluk betracht!

Negende tooneel.

DE VORIGEN, TREES.

TREES.

Nu zal ik zeker mogen spoed maken, om niet te laat te komen.

FIENTJE

(haar toesnellende).

Moeder!

TREES

(verwonderd).

Wat hebt gij, kind?... gij hebt geweend!...

(zij beziet ondervragend Herman).

HERMAN.

Gij gaat immers vertrekken!

TREES

(Fientje omhelzende).

Goed Fientje!... Kom, kind, kom, droog uwe tranen af. Nu zal ik al eens meer komen, en gij zult al eens naar Gent ons een bezoek brengen. Zoo zullen wij elkander zeer dikwijls zien. Kom nu mede naar de statie.

HERMAN

(ter zijde).

Dat nu nog!

FIENTJE.

O! ja, moeder, ik wil u zoover mogelijk vergezellen.

(Herman beziende)

Ik mag haar niet alleen naar de statie laten gaan.

HERMAN.

Er blijven u nog twee uren over; gelief u eerst wat op te kleeden, Josephine, opdat gij, na het vertrek uwer moeder, zulks niet meer zoudt te doen hebben.

TREES.

Opkleeden! Fientje is zóó goed genoeg... zij is gelijk eene prinses!... En daarbij, wij hebben den tijd niet meer... ik moest eens te laat komen?

HERMAN.

Ik ga dadelijk een rijtuig bespreken; dat voert u, in vijf minuten, aan de statie; gij hebt niets te vreezen.

TREES.

Ge zegt dat, schoonzoon...

FIENTJE.

Ik heb niet veel tijd noodig, moeder; ik verzeker u dat wij niet zullen te laat komen.

HERMAN.

Ik ga voor het rijtuig zorgen,

(ter zijde)

In een rijtuig worden zij niet gezien.

(af).

Tiende tooneel.*TREES, FIENTJE.***TREES.**

Wel! wat heb ik geloopt en gekocht! De meid was geladen gelijk een paard. Ik heb een' overgrooten kaas en eene schoone snuifdoos mede; en weet gij wat nog, kind? eene wollen deken... Wat is dat hier goedkoop in die groote winkels!... Eenen wollen rok heb ik mij ook gekocht... en zes zakdoeken voor vader; hij heeft er maar zes meer; dat zal hem te pas komen... en ik vind dat hier zoodanig goedkoop... te Gent betalen wij dat veel duurder!

FIENTJE.

Het is er misschien ook veel beter, moeder.

Elfde tooneel.*DE VORIGEN, PHILIBERT.***PHILIBERT***(op de middendeur kloppende).*

Bazin Trees!

TREES.

Het is Philibert; ik heb hem niet te huis gevonden.

*(zij opent de deur).***PHILIBERT***(binnentredende).*

Goeden dag, bazin Trees; goeden dag, *Madam*.

TREES.

Ik ben te uwent geweest.

PHILIBERT.

Ik weet het, bazin. Gij waart juist weg toen ik te huis kwam.

(eenen brief uit den zak halende)

Zoudt gij zoo goed willen zijn, bazin Trees, dien brief eens aan mijne moeder af te geven, en haar te zeggen dat ik het zeer goed stel; dat het werk wel niet al te goed gaat, maar dat het zal beteren?

TREES.

Wat ge zegt! Het werk gaat niet te goed! Ik dacht dat er te Brussel nooit werkvolk genoeg was.

PHILIBERT.

Het gaat te Brussel al weinig beter dan te Gent. Ik geloof dat ik terug naar Parijs ga trekken. Parijs *à la bonne heure!* Daar wint men geld zooveel men wil!

TREES.

Gij zijt er nogtans niet rijk van terug gekomen, Philibert; ik herinner mij nog dat uwe teenen door uwe schoenen staken.

PHILIBERT.

Ja, men wint veel geld, maar men doet er ook veel op. Iets wat toch zeker is, is dat de werkman te Parijs een baronsleven heeft, vergeleken bij het leven in België; men wordt er *gerespecteerd*; men drinkt er wijn; men gaat naar de voornaamste koffieuizen; men leeft er *sans gêne*, zonder vrees, zonder achterdocht voor den dag van morgen.

TREES.

En ik, die mij heb laten wijsmaken dat er te Parijs al zooveel, nog meer armoede is dan in ons land; dat de menschen er slordig en losbandig leven; dat men er zich niet mag roeren, noch een woord te veel zeggen, zonder door spioenen, of policiemannen, opgemerkt en aangehouden te worden...

FIENTJE.

Willen wij ons gereed maken, moeder?

TREES.

Gij hebt gelijk, Fientje. Ik zal nog zoo lang staan babbelen tot dat ik te laat aan de statie zal komen... Nu, Philibert, ik zal uwen brief afgeven.

PHILIBERT.

Ik dank u op voorhand. Zoudt gij ook eens willen mijne groetenissen overbrengen aan Stansken Vliegers?

TREES.

Dat zal ik doen. Kom nu, Fientje. Tot wederziens, Philibert.

PHILIBERT.

Goede reis, bazin Trees.

(Casimir komt binnen)

De complimenten aan den man, als 't u belieft.

FIENTJE

(Casimir bemerkende).

Kom, moeder, kom!

(Trees en Fientje af, links).

Twaalfde tooneel.

PHILIBERT, CASIMIR.

CASIMIR

(ter zijde).

Wie is die vrouw?

PHILIBERT

(Tees achterna roepende).

En aan Bruno, als ge zoo goed wilt zijn.

(na eene poos)

Gaan wij nu nog wat in het park wandelen.

(hij wil heen doch ontmoet Casimir bij de middendeur)

Verschooning, Mijnheer...

CASIMIR.

Gij schijnt hier met de lieden van den huize gemeenzaam om te gaan, Mijnheer. Zijt gij een vriend van Herman?

PHILIBERT.

Een vriend... dat is het woord niet. Ik was zijn getuige, toen hij trouwde.

CASIMIR.

Zoo!

PHILIBERT.

De ouders van Fientje zijn oude kennissen mijner ouders, en daardoor ken ik ze ook zeer goed; het zijn brave lieden... zij weten dat ik mijne wereld ken... ik ben te Parijs geweest, Mijnheer...

CASIMIR.

Fientje, wie is dat?

PHILIBERT.

Wel! de vrouw van Mijnheer Herman.

CASIMIR.

Ha!... inderdaad, ik herinner mij: Josephine! En die oude vrouw, die bij haar was?

PHILIBERT.

Hier?

CASIMIR.

Daar aanstonds.

PHILIBERT.

Dat is hare moeder, Trees Vanderkalmoes.

CASIMIR

(lachende).

Ha! ha! ha! De grap is goed! ha! ha! ha!

PHILIBERT

(ter zijde).

Waarom lacht die nu zoo?

(luid)

Mijnheer, gelief mij te zeggen of er iets aan mijne kleeding ontbreekt... Ik ben niet gaarne belachelijk... Ik wil vooral dat mijne kleederen mogen gezien worden... want ik durf zeggen dat ik mijnen stiel ken... als men te Parijs geweest is...

CASIMIR.

Heb ik gelachen?... ik weet het niet. In alle geval, was het niet om u. Gij zijt onberispelijk gekleed.

(Philibert groet)

Gij zijt kleermaker, Mijnheer; de eerste maal dat ik nog een kostuum noodig heb, vraag ik uw adres aan... aan Fientje.

PHILIBERT.

Gij zijt wel goed, Mijnheer. Ik zal u, onder alle opzichten, trachten te voldoen.

CASIMIR.

Gij zijt dus een vriend van hare ouders?... Drijft de vader nog al goeden handel?

PHILIBERT.

Handel?... wat handel?

CASIMIR.

In wollegoederen, geloof ik.

PHILIBERT.

De vader van Fientje, Jan Verstrepen, is werktuigmaker, in het gesticht van Mr Edelaers; hij wint eene redelijke daghuur... maar handel drijven in wollegoederen... gij moet iemand anders bedoelen, Mijnheer.

CASIMIR.

Inderdaad, ik bedrieg mij! Ik verwar den vader van... van Fientje, met den vader van eenen mijner vrienden, die ook te Gent woont.

PHILIBERT

(groetende).

Tot wederziens, Mijnheer. Ik *recommandeer* mij, voor het vervaardigen van alle slag van manskleederen.

CASIMIR.

Ik zal aan u denken.

(Philibert af).

Dertiende tooneel.

CASIMIR

alleen.

Zoo! de vader van Fientje is eenvoudig een werkman; hij heet Jan Verstrepen; en hare moeder is een oud gemeen wijf, dat Trees Vanderkalmoes heet! Zooveel had het voorbeeldige Fientje er mij niet van gezegd. Ha! Herman, nu heb ik u in de kneep; nu moet gij al gelooven wat ik u wijs maak, en nu hebt gij mij niets meer te weigeren!... Een jaar, zelfs wat meer, kon hij zonder plaats voortleven... Zijne hedendaagsche bediening kan hem wel vier duizend frank 's jaars weerd zijn... dus... ja, ja, ik zal goed gerekend hebben. Beproeven wij of zijne kas mij zoo goed zal wederstaan als zijne vrouw.

Veertiende tooneel.

DE VORIGE, HERMAN.

HERMAN.

Reeds terug, vriend!

CASIMIR.

Ik ben radeloos, Herman, en razend ook!

HERMAN.

Wat is u gebeurd?

CASIMIR.

Ik heb u mijn plan medegedeeld, nopens den graanhandel...

HERMAN.

Welnu?

CASIMIR.

Welnu, bij het verlaten uws huizes, ontmoet ik eene oude kennis, eenen pachter, die vroeger warm zat, maar nu, voor het oogenblik, volstrekt geld noodig heeft. Ik heb, toen ik voor anderen werkte, meer dan eenen koop met hem gesloten. Hij was verheugd mij te ontmoeten, en stelde mij

eene zaak voor, die goud weerd is. Een hoop graan, dien hij mij, voor vijf duizend frank, wil afstaan, en die er mij, ten minste, zes duizend moet opbrengen. Twintig per honderd winst!

HERMAN.

Inderdaad.... eene schoone zaak.

CASIMIR.

Ik sloeg aanstonds den koop toe, gelukkig van zoo goed mijne nieuwe loopbaan in te treden. De pachter moest aanstonds geld hebben; ik gaf hem dezen wissel, op het huis Krelers en C^o; hij weigerde hem!

HERMAN.

Welhoe! mistrouwt hij een der beste huizen van het land?

CASIMIR.

Dat wel niet, maar hij heeft oogenblikkelijk klinkende speciën noodig.... De bankhuizen zijn heden gesloten, en gij begrijpt dat ik bij de wisselagenten, met het handteeken van Krelers en C^o, niet wil rondloopen. Zij kennen mij allen, en zouden wel veronderstellen dat ik naar die arme vijf duizend frank, geene drie weken, wachten kan! De wissel vervalt den 31 dezer.... Kon ik nu maar, voor eenige dagen, vijf duizend frank bekomen.... O! ware het geen zondag!

HERMAN.

Gij zult die gemakkelijk, bij eenen der vrienden, vinden.

CASIMIR.

Gij denkt toch niet, Herman, dat ik iedereen met den toestand mijner geldkas wil bekend maken!... Voor u maak ik een onderscheid.... vrienden zooals gij heb ik niet veel. Daarenboven, wie zal ik nu te huis vinden?... En die pachter is haastig, zeer haastig.... O! zie, ik ben woedend! zulke schoone zaak moeten laten ontsnappen!

HERMAN.

En die wissel vervalt den 31 dezer?

CASIMIR

(hem den wissel toonende).

Zie.

HERMAN.

Inderdaad.... en door Krelers en C^o aanvaard.

CASIMIR.

Die som hebt gij zeker ook niet in huis?...

HERMAN.

Vijf duizend frank.... Ik had zooveel in obligatiën op Brussel, doch daar ik wel eerlang geld kon noodig hebben, heb ik die, de verleden week, door Frederik laten uitwisselen....

CASIMIR.

O! dan zijn wij gered! Waarom zegdet gij mij dat niet eerder, Herman?

HERMAN.

Gij begrijpt, Casimir.... Ik durf mij zoo niet, in eens, ontblooten....

CASIMIR.

Staat het huis Krelers en C^o u geene borg voor uw geld?

HERMAN.

Ja.... maar, gij zegdet het zelf, de kleinste politieke omstandigheid kan het beste huis in den grond boren.

CASIMIR.

En ik dan!... Ben ik hier niet? Eene politieke omstandigheid zou het nooit zoover brengen, dat ik geene vijf duizend frank meer zou kunnen verwezentlijken. Wat hebt gij te vreezen?... Aan mijne eerlijkheid twijfelt gij toch niet, hoop ik....

HERMAN.

Neen.... Maar zie, die vijf duizend frank.... dat is alles wat ik in de wereld bezit.... Men weet niet wat er kan gebeuren, en ofschoon de ouders mijner vrouw....

CASIMIR

Nu, nu, spreken wij er niet meer over! Ik zal maar den koop laten varen. Er zullen er zich nog anderen aanbieden, minder voordeelig wel is waar....

HERMAN

(nadenkend).

Ken ik niemand, die....

CASIMIR.

Bekreun er u niet meer om; ik ga den koop afzeggen. Vergeet niet dat ik u dezen avond kom halen. Zorg dat uwe vrouw gereed zij, opdat wij in tijds komen.

HERMAN.

Zij zal gereed zijn.

CASIMIR.

Als hare moeder haar niet te lang bezig houdt.... Die oude vrouwen....

HERMAN

(angstig).

Hare moeder!... Gij weet dat hare moeder hier is?...

CASIMIR.

Ik heb haar gesproken; zij heeft mij haren naam gezegd.... wacht eens.... Trees.... Trees Vanderkalmoes!... ha! ha! ha! wat aardige naam, en wat aardig wijvetje!

HERMAN.

Hoe! zij heeft u gezegd....

CASIMIR.

En haar man, Jan.... Jan Verstrepen.... ha! ha! ha! Ik heb er hartelijk om gelachen.

HERMAN.

Zwijg, Casimir, zwijg, bid ik u!... Gij kent de ouders mijner vrouw; ik heb u tot hiertoe verzwegen dat

het maar gemeene lieden zijn.... maar nu gij het toch weet, wordt het veinzen onnoodig.

CASIMIR.

Ik denk daar iets, Herman: Indien wij Trees Vanderkalmoes naar den schouwburg medenamen?... Wij zouden ze van voren in de logie plaatsens... dat zou, aan de vrienden, voor veertien dagen, stof tot lachen geven!

HERMAN.

Spot niet langer, Casimir!... Voor u laat ik er mij niet veel aangelegen; gij zijt een ware vriend; voor u moet ik geene geheimen hebben... gij hebt er immers geene voor mij... Doch, de andere kennissen moeten daar niets van weten... Wat zouden zij over mij denken!... Gij zult het geheim houden, niet waar, Casimir?

CASIMIR.

Indien gij het volstrekt wilt...

HERMAN.

Zeker, zeker!... Men moet immers zijnen rang houden... Het is vijf duizend frank die gij noodig hebt, niet waar?

CASIMIR.

Wij spreken daar immers niet meer over.

HERMAN.

Waarom zou ik u die som niet, in ruiling van uwen wissel, geven! Die wissel is geld, en onder vrienden, onder goede vrienden, bewijst men zich, wederzijds, zulke diensten.

CASIMIR.

Nogtans...

HERMAN.

Ik was gek toen ik aarzelde! Ik heb de som hier in mijnen lessenaar.

(hij gaat er naartoe en opent hem).

CASIMIR

(ter zijde).

Gevangen!

HERMAN.

Ziehier, vriend. Dit pakje bevat juist vijf duizend frank, in bankbriefjes.

(hij geeft hem het pakje).

CASIMIR.

Bankbriefjes, dat zal den pachter bevallen; ik aanvaard ze. Ziehier den wissel. Nu loop ik spoedig den koop sluiten.

HERMAN.

En, aan de vrienden, geen woord van hetgeen gij vernomen hebt, niet waar?

CASIMIR.

Ik heb het reeds vergeten.

HERMAN.

En dezen avond hier, om ons af te halen?

CASIMIR.

Ten zes ure stipt.

HERMAN.

Ik ga mij wat opschikken.

(reikt hem de hand)

Tot later, Casimir.

CASIMIR.

Tot later.

HERMAN

(bij de deur links).

Wat stuk speelt men?

CASIMIR

(bij de middendeur).

La Favorite.

HERMAN.

Het kan niet beter! Ik wacht u.

(Af).

CASIMIR

(met de middendeur in de hand).

Hoogmoedige domkop!

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

Derde bedrijf.

Een gedeelte van de Warande (park), te Brussel. Boomen en standbeelden, op den achtergrond. Boomen en wandeldreven, langs de beide zijden des Tooneels. Links van den aanschouwer, 2de plan, eene bank.

Eerste tooneel.

PHILIBERT, op de bank. Hij leest eenen brief; FREDERIK, en WANDELAARS, in verschillende groepen.

(Tot aan het 4de Tooneel, verschijnen en verdwijnen, aanhoudend, wandelaars van de beide geslachten).

FREDERIK

(tot eene der groepen).

Een hemelsch weder mag het heeten, Mijnheeren. Men zou zeggen dat men het, hierboven, opzettelijk voor de Septemberdagen bewaard heeft!

EEN WANDELAAR.

Ook ontbreekt er geen volk in het park.

FREDERIK.

Dat kan niet anders... Is het niet, heden middag, dat het muziek der gidsen, in de Waux-hall, speelt?

DE WANDELAAR.

Wij zijn gekomen om het te hooren; en gij?

FREDERIK.

Ik ben veeleer gekomen, omdat ik weet dat Herman er zijn zal. Ik moet hem volstrekt spreken. Gisteren avond was hij nog van zijne reis niet terug. Heeft iemand hem gezien?

DE WANDELAAR.

Ik niet.

(Frederik gaat bij andere groepen en ondervraagt ze. - Aanhoudende beweging op den achtergrond).

PHILIBERT

(rechtstaande en lezende)

‘Zeer beminde zoon, Trees Vanderkalmoes heeft mij uwen brief afgegeven, waarin gij ons schrijft dat gij het te Brussel zeer wel stelt.

Zeer beminde zoon, indien gij iets mocht te kort hebben, moet gij het ons maar laten weten; wij zijn wel niet rijk, maar wij zouden toch al doen, wat wij kunnen, om u wat te zenden; want, wij zouden niet willen dat gij nog eens, gelijk te Parijs, in nood waart.'

(Een traan uit het oog wisschende).

Goede moeder!

(voortlezende)

'Zeer beminde zoon, Trees heeft ons gezegd dat het werk maar stillekens ging. Indien het nu nog niet beter gaat, moet gij te Brussel niet blijven; kom maar terug naar huis; er is voor u altijd eene plaats aan onze tafel over. Het is vader, die mij dat schrijven doet.'

(tweede traan)

Goede vader! Brave ouders!

(voortlezende)

'Zeer beminde zoon, Stansken Vliegers trouwt, de toekomstige maand, met Stien Vankleem...'

(sprekende)

Dat zij gelukkig zij!... De trouwelooze! Bij mijn vertrek zwoer zij mij dat zij mij nooit zou vergeten... Hoe lang duurt *nooit* bij de jonge meisjes? Ik ben drie maanden weg, en ze trouwt!...

(zijne beide oogen met zijnen zakdoek afdroogende)

Ik laat er mij weinig, zeer weinig, aangelegen... Het doet mij zelfs plezier... veel plezier!...

(hij steekt, woedend, den brief in zijnen zak).

Toch wil ik haar eens een fijn gepeperd briefken schrijven!

(Af links).

DE WANDELAAR

(tot Frederik).

Komt gij mede?

FREDERIK.

Ik zal u spoedig vervoegen. Thans ga ik, langs hier, eens zien of Herman nog niet aankomt.

DE WANDELAAR.

Gij zult ons in de Waux-hall vinden.

FREDERIK.

Wij komen er aanstonds.

(Af links).

(De groepen verdwijnen rechts).

Tweede tooneel.

CASIMIR,

alleen, nadenkende.

Wat lastig wijf! Morgen zegt zij!... Morgen brengt mij weder eenen dag nader bij den 31ⁿ der maand, vervalldag van verscheidene wissels op het huis Krelers en C^o, van Antwerpen. Ik moet nogtans wachten... Eene oude juffer, die mij twintig duizend frank wil toevertrouwen, op voorwaarde dat

ik die, door beursspeculatiën, doe verdubbelen... noch min noch meer! Waarom wacht die zotskap tot morgen, om mij hare fondsen te overhandigen!... Hoe eerder zij mij die geeft, hoe eerder zij immers zullen verdubbeld zijn!...

(lachende)

ha! ha! ha!... waarom niet vertiendubbeld!... Indien zij morgen nog wat complimenten maakt, zal ik haar van een half miljoen winst spreken, want ik moet weg... Er wegen mij hier een vijftigtal duizend franken op de maag... als tegenwicht, verwacht ik de twintig duizend der oude in mijnen zak, en dan... *Salut!*... De wereld is groot en de domkoppen zijn talrijk!

(hij haalt een zakboekje uit den zak, zet zich op de bank, en cijfert in het boekje).

Derde tooneel.

DE VORIGE, JAN VERSTREPEN, BRUNO, (rechts en rondziende, optredende.)

JAN.

Waar zijn wij hier nu?

BRUNO.

Dat moet hier het paleis van den koning zijn.

JAN.

En Fientje die nu met haren man uitgegaan is!

BRUNO.

En die meid van beneden die open deed, en die ons niet verstaan kon!

JAN.

Wat zegde zij weêr, toen wij haar vroegen of Mijnheer Herman te huis was?

BRUNO.

Koperen pan!

JAN.

Ha! ha! ha! wat zou zij daarmede willen beduiden?

BRUNO.

Koperen pan, dat is nogtans vlaamsch...

JAN.

Zij heeft dat niet heel en gansch zoo gezegd: *kopran pan*⁽¹⁾ was het.

(1) *Comprends pas*, verkorting van *je ne comprends pas*. 'T wordt in België veel gebezigd, door de franskiljons, wanneer zij, voor de eene of de andere vraag eens vlaamschsprekende, willen doof blijven.

BRUNO.

Ha! ha! ha! Wat leelijk gezicht ze trok, toen zij dat zegde!

(haar nabootsende)

Kopran pan!

BEIDE

(lachende).

Ha! ha! ha!

CASIMIR

(bij zich zelve).

Negen en veertig en vier...

(hij schrijft voort).

(Nota voor den lezer.)

JAN.

Gelukkiglijk dat er eene *madam* bij kwam; anders hadden wij nooit, van die fransche of waalsche meid, vernomen wat wij moesten weten.

BRUNO.

Maar zeg eens, Jan, Fientje wist toch dat gij heden naar Brussel moest komen...

JAN.

Ongetwijfeld; mijne vrouw heeft het haar immers gezegd, en wij hebben het haar, eergisteren, nog doen schrijven.

BRUNO.

En wij loopen van de statie recht naar hare woning; zij was uit, ten negen ure 's morgens! Na de plechtigheid, in den Augustijnen tempel, weêr naar hare woning: nog altijd uit, ten half twaalf!

JAN.

Wie kan daaraan doen?

BRUNO.

Wij niet, Jan, maar...

JAN.

Maar, wie?

BRUNO.

Misschien wel uw schoonzoon...

JAN.

Hoe! gij zoudt denken...

BRUNO.

Hij is fier en wij zijn maar werklieden... Men heeft gauw tot de meid of tot de lieden van beneden gezegd: Als er twee mannen, die vlaamsch spreken, naar ons komen vragen, gebaart dat gij hen niet verstaat, of zegt dat wij niet te huis zijn.

JAN.

En Fientje zou dat gedogen!

BRUNO.

Fientje moet daarvan zoo nauwkeurig niet onderricht worden.

JAN.

Ge zijt gek!

BRUNO.

Ik wilde wel dat ik het mis had... Wat meer is, wij zullen, na den noen, nog eens gaan bellen.

JAN.

En dan zullen wij ze wel te huis vinden. Zij zullen gedacht hebben dat wij, niet vóór de plechtigheid, zouden gekomen zijn.

BRUNO.

Zooveel te beter, Jan.

(rondziende)

Maar, ik zou toch wel willen weten waar wij hier zijn.

(stil)

Zeg, Jan, willen wij het eens vragen aan dien heer, die daar op de bank zit?

JAN.

Ik zou niet durven.

BRUNO.

Waarom niet?... wij zijn vreemdelingen... ga er maar bij en steek uwe borst uit, opdat hij uw eereteken zie.

JAN.

Och! waarom hebben wij noodig te weten waar wij zijn?

BRUNO.

Ik zal het zelf vragen.

(Tot Casimir naderende en den hoed afnemende).

Mijnheer, zoudt gij ons niet kunnen zeggen...

CASIMIR

(in gedachten).

Tegen vier en half ten honderd...

BRUNO.

Hoe dien hof hier genoemd wordt?

CASIMIR

(ongeduldig opziende).

Nemen wij zelfs maar vier...

BRUNO.

't Is dat niet, Mijnheer; wij wilden u vragen...

CASIMIR

(opstaande, kwaad).

Comprends pas!

JAN en BRUNO

(elkander beziende en in lachen losbarstende).

Ha! ha! ha!

CASIMIR.

Onbeschofte lompaards!

(Af rechts).

Vierde tooneel.

BRUNO, JAN.

BRUNO

(steeds lachende).

Hebt gij het gehoord, Jan. *kopran pan!* ha! ha! ha!

JAN.

Ha! ha! ha! Wat zijn de menschen te Brussel aardig!

BRUNO.

En nu zijn wij zoo ver als daar aanstonds! Willen wij wat rondwandelen? Het is hier zeer levendig en aangenaam.

JAN.

Kom. Misschien ontmoeten wij hier nog iemand van kennis.

BRUNO.

Hang uwe decoratie goed, Jan.

(hij schikt die op den frak van Jan).

Zoo.

JAN.

Zou ik ze aan houden?

BRUNO.

Denk er maar niet aan om ze af te doen! Dat verheft u, zoo iets op uwe borst; ge moet daar trotsch op zijn.

JAN.

'k Weet niet...

BRUNO.

Ja, ja... verberg het maar niet! Ik heb u wel gezien, toen gij uwe decoratie gingt halen; de vreugde blonk uit uwe oogen; gij waart fier, Jan.

JAN.

Ik stelde mij altijd voor dat Fientje daar in de zaal zat.

BRUNO.

En dan, toen die heer... zeker de Minister of de Burgemeester...

JAN.

Ik weet niet wie het was... Wat meer is, ik zag bijna niets meer rond mij.

BRUNO.

Ik zag voor twee. Toen die heer u de decoratie behandigde en u zoo vriendelijk toesprak... zoo vriendelijk, dat iedereen het bemerkte... Toen, Jan, waren het niet enkel vreugdestralen die uw oog ontvlogen; er waren tranen bij!

JAN.

Ik geloof ook dat...

BRUNO.

Gelooven!... Ik heb het zeer wel bemerkt; gij weendet, Jan, en... zie... dat deed mij hier iets aan het hart... er kwam zoo een krop in mijne keel... en...

JAN.

En gij weendet ook! Goede vriend!

(hij drukt hem de hand).

BRUNO.

En ik ween nog!... ge kunt u niet inbeelden, Jan, hoe gelukkig ik was... al die eer, die men u bewees... die groote heeren, die zoo minzaam met u spraken... eenigen die u de hand drukten... al die oogen, die op u gevestigd waren; al die toejuichingen, dit bravo geroep, dat muziek... dit alles maakte eenen geweldigen indruk op mij. Ik zou willen aan den hals van iedereen gesprongen zijn, om iedereen te omhelzen, en te zeggen: Die Jan Verstrepen daar, dat is de braafste man der wereld, en dat is mijn vriend, mijn vriend van voor dertig jaar... het eereteeken, dat men hem behandigt kan op geene edeler borst dan de zijne blinken!

JAN

(bewogen).

Kom, Bruno, kom...

(hij wischt een' traan uit het oog)

laat ons nog wat wandelen.

BRUNO

(insgelijks een' traan wegvagende).

Kom... langs hier.

(Beide rechts af).

Vijfde tooneel.

HERMAN, FREDERIK, EEN OFFICIER, FIENJTJE.

(De officier en Fientje komen de eersten, al pratende, links op. Herman met Frederik daarachter.)

DE OFFICIER

(tot Fientje).

Ja, Mevrouw, eene zeer schoone wandeling. Jammer maar dat zij voor iedereen openstaat, en dat men, bij elken stap, gevaar loopt tegen gemeene kerels te botsen.

FIENTJE.

Er zijn ook voorbehoudene plaatsen in.

DE OFFICIER.

Gelukkiglijk! In de Waux-hall is men meer op het gemak. Enkel vind ik dat men die plaats nog beter, nog meer afgezonderd had kunnen maken.

FIENTJE.

Op welke wijze, Mijnheer?

DE OFFICIER.

Op eene zeer eenvoudige wijze, zie.

(hij leidt Fientje op het tweede plan, rechts, en spreekt stil tot haar, terwijl hij haar eene plaats, tusschen de schermen, aanwijst).

HERMAN

(tot Frederik, eerste plan, links).

En mijn wissel?

FREDERIK.

Hier is hij.

HERMAN

(den wissel nemende).

Niet uitgewisseld?

FREDERIK.

Ik heb hem gisteren, volgens uw verzoek, in het bankhuis Penninck, ter escompteering, aangeboden. De kassier, een onzer vrienden, bezag aandachtig het handteeken, en gaf mij daarna den wissel terug, zeggende dat hij hem niet durfde aanvaarden. Toen ik hem verklaarde dat de wissel u toebehoorde, gelastte hij mij u te verzoeken eens, zoo gauw mogelijk, tot in het bankhuis te gaan.

HERMAN.

Waarom?

FREDERIK.

Het schijnt dat men reeds verscheidene wissels, met verdachte handteekens, waaronder twee of drie op het huis Krelers en C^o, heeft aangeboden. Er is aan dit huis geschreven, en bestaat er wezentlijk bedrog, dan zal de vervalscher spoedig aangehouden zijn; men heeft vermoedens.

HERMAN.

Op wien?

FREDERIK.

Dat mocht de kassier mij niet zeggen.

DE OFFICIER.

Zijt gij niet van mijn gevoelen, Mevrouw?

FIENTJE.

Ten volle, Mijnheer.

HERMAN

(ter zijde).

Zou Casimir weten.... Ik moet hem er over spreken.

(tot Frederik)

En de patroon?

FREDERIK.

De patroon is gisteren morgend vertrokken, en, van den ganschen dag, niet teruggekeerd.

HERMAN.

Dezen morgend was hij nog niet te huis.

DE OFFICIER

(met Fientje naar voren komende).

En dan zou men er ook meer plaats hebben, om te wandelen.

FIENTJE.

Dat vind ik ook.

DE OFFICIER

(tot Herman).

Komt gij, Herman?

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, CASIMIR.

HERMAN

(tot hem gaande).

Ha! daar is Casimir.

CASIMIR.

Ik zocht u.

(handdruk. - Tot Fientje gaande en groetende).

Mevrouw.

DE OFFICIER.

Hoe gaat het, vriend?

CASIMIR.

Opperbest.

(handdruk)

En met den vriend Arthur?

DE OFFICIER.

Onverbeterlijk.... Maar, gij ziet er misnoegd uit.

HERMAN.

Waarlijk!

CASIMIR.

Het is niets.... Er loopen in het park twee gemeene kerels, die ik al eens naar den bliksem heb gezonden, omdat zij mij, door het vragen van nuttelooze inlichtingen, kwamen vervelen; telkens zij mij nu ontmoeten, barsten zij in lachen los. Daar aanstonds nog....

DE OFFICIER.

En gij stoort u aan dat volk.... gij zijt wel goed! Men stapt dat voorbij, zonder het te bezien!

HERMAN

zegdet gij niet dat gij mij zocht?

CASIMIR.

Ja. Ik wilde u zeggen dat uw patroon, hier in het park, het voorwerp aller gesprekken is.

HERMAN.

Zoo!

FREDERIK.

Wat vertelt men over hem?

CASIMIR.

Hij is gevlucht, en laat hier een te kort van twee honderd duizend frank.

FIENTJE

(ter zijde)

Hemel!

HERMAN.

Onmogelijk!

CASIMIR.

Het is loutere waarheid.

FREDERIK.

O! Ik loop naar het bureel; ik wil hooren wat er van is.

(Af links).

CASIMIR

(Herman ter zijde nemende).

Ik weet dat, sedert eenigen tijd, uw patroon zijne bedienden niet meer betaalde. Indien gij in verlegenheid waart.... ik ben hier.

HERMAN.

Ik durf u niet ontkennen....

CASIMIR.

Hebt gij mijnen wissel nog in handen?

HERMAN.

Ik heb hem hier in mijnen zak, en wou er u wel een woord over spreken.

CASIMIR.

Morgen kom ik hem halen, tegen teruggave uwer vijf duizend frank. Ik zal hem zelf, te Antwerpen, gaan ontvangen.

HERMAN

(ter zijde).

Mijne vrees was ongegrond.

(luid)

Ik zal u verwachten.

FIENTJE

(ter zijde).

Wat vertellen zij daar zoo geheimzinnig?

CASIMIR.

Ten drie ure

(ter zijde).

Dan zal ik ver te zoeken zijn!

(Men hoort, achter het tooneel, het muziek spelen)

DE OFFICIER.

Daar begint het muziek in de Waux hall.

HERMAN

(den arm aan Fientje biedende).

Wij gaan er henen. Komt gij, Casimir?

Zevende tooneel.

DE VORIGEN (behalve Frederik). JAN, BRUNO, (links).

BRUNO.

En zoo geraken wij weêr op de zelfde plaats.

FIENTJE

(hem bemerkende)

Mijn vader!

HERMAN

(even).

Stil! geen woord, in de tegenwoordigheid mijner vrienden!

CASIMIR.

Daar zijn alweder die onbeschofte vlegels!

JAN

(tot Bruno).

Ik zie toch niet scheel.... het is wel Fientje!

BRUNO.

Ja, ja, zij is 't.

JAN

(tot haar loopende).

Fientje! mijn....

HERMAN

(hem terug houdende).

Wilt gij ons wel met vrede laten!

JAN

(verwonderd).

Maar....

DE OFFICIER

(tusschen beide komende).

Wie is die man?

HERMAN.

Die man.... De boodschaplooper van het magazijn, dat mijne vrouw eertijds, te Gent, bestuurde.

JAN

(ter zijde).

God!

BRUNO

(even).

Wat zegt hij!

FIENTJE

(tot Herman).

Herman! Wat doet gij!... O! laat mij....

HERMAN

(haar medetreckende).

Kom dan vooruit!

(af met Fientje).

JAN

(hen willende volgen).

Maar, gij bedriegt u.

DE OFFICIER

(hem terugstootende).

Geen stap verder, lompaard!

(Jan deinst verwonderd terug. De officier vertrekt, rechts, gevolgd door Casimir).

CASIMIR

(ter zijde, heengaande).

Kon ik er nog iets bij winnen, ik zou wel raden wie die man is.

Achtste tooneel.

JAN, BRUNO.

JAN.

O! mijn God!... Droom ik?

BRUNO.

De snoodaard!

JAN.

Bruno!... O! Bruno!... Gij hebt het gehoord.... de boodschaplooper van haar magazijn, heeft hij gezegd.... Men stootte mij terug, als ik naar mijne dochter snellen wilde.... Men heeft mij dus niet herkend?

BRUNO.

Maar al te wel, Jan; doch, men wil u niet herkennen; gij zijt te gemeen!

JAN.

En mijne dochter, mijn Fientje....

BRUNO.

Men heeft haar gedwongen de stem haars harten te versmachten; men heeft haar weggerukt, toen zij in de armen haars vaders vliegen woû.

JAN.

Neen.... neen.... men zal mij voor eenen anderen genomen hebben.... Men verbiedt immers eenen vader niet zijn kind te omhelzen!

BRUNO.

Arme man!

JAN.

Kom, Bruno, ik wil ze achtervolgen, hen van hunne dwaling doen terugkeeren.

BRUNO.

Blijf hier, Jan; loop niet eenen tweeden hoon te gemoet.

Negende tooneel.

DE VORIGEN, HERMAN (haastig optredende).

HERMAN.

Mijnheer, ik ben verheugd u nog hier te vinden; ik moet u zeggen dat uwe handelwijze onverschoonbaar is.

JAN.

Ha! gij hebt mij dan toch herkend?

HERMAN.

Waarom komt gij mij hier, midden mijner vrienden, affront aandoen?

JAN.

Ik begrijp u niet.

HERMAN.

Sinds een uur, loopt gij met uwen vriend hier, als twee gekken, als twee gemeene kerels, in het park; iedereen merkt u op, en toen gij mij ontmoet, snelt gij naar mij toe, alsof ik uws gelijken ware!

JAN.

Mocht ik dan mijne dochter niet omhelzen, waar ik haar terug vond?

HERMAN.

Dat betaamt niet.

JAN.

Ik heb ze niet te huis gevonden, ofschoon zij wist dat ik komen moest...

HERMAN.

Zij wist het niet.

JAN.

Wij hadden het haar nogtans doen schrijven.

HERMAN.

Ik heb den brief achtergehouden, en haar laten gelooven dat gij enkel morgen komen moest. Reeds vroeg heb ik haar, dezen morgen, naar de wandeling geleid... opzettelijk, opdat gij ons niet zoudt te huis gevonden hebben. Dezen avond slechts zouden wij terug gekeerd zijn, en, dan eerst, zouden wij u ontvangen hebben. Op die wijze, zouden wij niet genoodzaakt geweest zijn met u, bij klaren dag, in de stad te loopen.

JAN.

O! Het is dan waar!

BRUNO

(tot Herman gaande).

Uw gedrag is schandelijk en snood!

HERMAN.

U spreek ik niet aan!

BRUNO.

Het mag uw geluk heeten... want, ware ik in de plaats van Jan, ik gaf u eene klopping, die u acht dagen te bed hield!

HERMAN.

Lompe vlegel!

BRUNO.

Ik zou zoo goed niet zijn als Jan, geloof het maar.

(Hij zet zich op de bank).

JAN.

Het is dan enkel om mij dit te zeggen, Mijnheer, dat gij hier terugkomt?

HERMAN.

Ja. Ik heb mijne vrouw in de Waux-hall gelaten... Ik was woedend over uwe onbeschaamdheid... ik ben het nog!

JAN.

Maar zou het u onteeren mij te herkennen? Zou mijne

dochter geschandvlekt zijn door mij, in bijzijn van vreemde personen, haren vader te noemen? Ben ik dan een dief of een bedelaar?

HERMAN.

Gij zijt belachelijk en gemeen. Uwe manieren, uwe kleeding, doen zien dat gij uit de laagste klas voortkomt!

JAN

(woedend).

Mijnheer!

BRUNO

(ter zijde).

Ware ik in zijne plaats!

JAN.

Ik ben gemeen... mijne manieren zijn lomp, ongekunsteld!... Ik heb de manieren van een' werkman, Mijnheer; ik heb het geluk niet gehad, jaren en jaren, school te gaan; ik heb jong moeten werken, en heb de spraak, de gewoonten des werkvolks aangeleerd; daarover bloos ik niet, en een redelijk mensch zal mij dat niet als eene schande aanrekenen; want het is immers mijne schuld niet: mijne ouders waren arm, zij konden voor mij geen schoolgeld betalen, geene boeken koopen, en het kosteloos onderwijs bestond nog niet... Mijne kleederen zijn niet naar den laatsten smaak vervaardigd, doch ze zijn rein en ongescheurd... en, wat ik hoog schat, ze zijn betaald!

HERMAN.

Zoo klapt al het gemeene volk!

BRUNO.

Zoo mogen vele windmakers *niet* klappen!

JAN.

Mijne handen steken in geene handschoenen, Mijnheer... ik weet het! Mijne handen zijn ruw en zwaar... mijne handen dragen de sporen van dertig jaren arbeid, Mijnheer; ze zijn door het werken verhard en vergrofd... want ik heb gewerkt, onverpoosd gewerkt, voor den welstand van mijn huisgezin, voor het geluk van mijn kind... van mijn kind, dat gij nu dwingt haren vader te verloochenen!

HERMAN.

Omdat ik haar niet toelaat zich, onder de oogen van welopgebrachte lieden, te vernederen!

BRUNO

(ter zijde).

Of hij eene ranseling verdient!

JAN.

O! waarom heb ik niet gedaan gelijk het grootste getal werklieden! Waarom heb ik mijne dochter niet, van jongs af, een geldwinnend ambacht laten leeren!... Maar neen, ik wilde dat zij gelukkiger worden zou dan hare ongeleerde ouders. Ik zond haar naar vlaamsche en fransche scholen...

dat kostte mij geld en opofferingen; doch ik gaf eene streek met de vijl, eenen klop met den hamer te meer... en, ware het noodig geweest, ik had eene boterham te min geëten... want het geluk, de toekomst van mijn kind lagen mij dicht aan het hart, en daarvoor was geen arbeid mij te zwaar, zouden geene ontberingen mij te lastig geweest zijn!

HERMAN.

Mijnheer, ik heb geen tijd om u langer te aanhooren... Kom dezen avond te huis...

JAN

(voortvarende).

Mijn Fientje ontving eene goede opvoeding; zij werd eene juffer... Het zweet mijns aanschijns had vruchten gedragen... Mijn kind was uit den kring van het onbeschaafde, arme volk geraakt. Zij werd uwe vrouw, Mijnheer; gij vindt dat zij, in eene grootere wereld, niet zou misplaatst zijn...

HERMAN.

O! uwe dochter is een voorbeeld van wellevendheid!

JAN.

En hij, aan wien zij alles verschuldigd is, haar vader, die dag en nacht om haar welzijn bekommerd was, die zoo fier was op hare begaafdheden, die vader wordt thans van zijne dochter, met verachting, wreggestooten, dien vader noemt men lompaard, gemeene kerel! Die vader mag thans zijn kind niet meer omhelzen, niet meer kennen... O! dat is onmenschelijk wreed!

BRUNO

(opstaande en Jan bij den arm nemende).

Kom, Jan. De lucht is hier voor u niet gezond.

JAN

(zich losrukkende en tot Herman voortsprekende).

Ik ben gemeen en onbeschaafd, Mijnheer, dat is mogelijk; maar ook ik ben eerlijk en vlijtig... Overal durf ik fier het oog omhoog slagen, en mijne dochter hoeft zich over haren vader niet te schamen; zij mag, stout weg, en, luid op, zijnen naam noemen; de naam van eenen eerlijken man is nergens misplaatst; tegenwoordigheid van eenen eerlijken man is nergens te veel!

HERMAN.

Gij kent de eischen der wereld niet!

JAN.

De wereld kan niet eischen dat een arme man rijk, een ongeleerde geleerd zij; doch wat zij eischen kan, is dat men aan eer en burgerplicht getrouw zij; dat men door zijn

gedrag inwinne wat men, onder het oogpunt der opvoeding, en der fortuin te kort komt. Een onberispelijk gedrag vergoedt bij mij rijkdom en geleerdheid!

HERMAN.

Ik betwist dit alles niet, doch...

JAN.

Zeg zulks aan uwe vrienden; beken onbevreesd dat de vader uwer vrouw een voorbeeldig werkman is. Roep ze hier, en ik, ik die nooit mijn zelven geprezen heb, ik zal hun mijn gansche leven vertellen; ik zal hier op mijne borst wijzen, en dit eereteken doen zien, dat mij in het oog uwer vrienden moet veredelen, want dit eereteken is mij toegekend, niet voor het uitvinden van vernielende moordtuigen, niet omdat ik rijk en hooggeplaatst ben, maar omdat ik dertig jaar, als vlijtig en bekwaam werker, mijne plichten heb gekweten!

BRUNO.

Bravo Jan!

JAN.

Breng ze hier, uwe vrienden, en ik zal hun toeroepen: Wie schaamt zich over eenen eerlijken werkman? Wie drukt de hand van hem, die van daag, om zijn onberispelijk verleden, die eervolle onderscheiding ontving? Zoudt gij denken dat zij mij zouden wegstooten; dat zij u zouden onteerd vinden, omdat gij de dochter van zoo eenen man hebt gehuwd?

HERMAN.

Zij zouden u bespotten, en vragen op wélk slagveld gij uw eerekruis gewonnen hebt!

JAN.

Niet op een slagveld, maar op het veld des arbeids en des vooruitgangs!

BRUNO.

En dat is veel verdienstelijker!

HERMAN.

Dit heeft in de oogen der wereld geene waarde, zeg ik u! Men zou u bespotten, ik verzeker het u. Eene werkmansdecoratie... wie geeft daar acht op!... Ik heb daar onder mijne vrienden, ridders der Leopoldsorde, van het eerelegioen...

JAN

(opgetogen).

Ik ben ridder van de werkmansorde!... De nuttigste der gansche samenleving!

BRUNO.

Dat geloof ik wel!

HERMAN.

Gij verveelt mij! Ik wil niet dat mijne vrienden weten dat gij de vader mijner vrouw zijt... Vertrek dus,

indien gij niet verlangt dat ik uwe dochter gebiede alle gemeenschap met u af te breken... Vertrek, want uwe aanwezigheid alhier kon mij nadeel in mijne loopbaan toebrengen... Vertrek, want nooit zou ik durven bekennen dat ik, eenigzins, aan zulken gemeenen kerel verwant ben!

JAN

(woedend).

Mijnheer!

BRUNO

(tot Herman gaande).

Indien iemand vertrekken zal, zijt gij het... of zoo niet, pak ik u bij den kraag en geef ik u eene pandoering, die u zal aan de ribben hangen!

HERMAN.

Zoo gij mij nog eene enkele bedreiging toestuurt, doe ik u door politie-agenten wegbrengen!

BRUNO.

Honderd negen-en-negentig voorhamers! Maak uwen rug gereed!

JAN

(hem terughoudende).

Kom, Bruno, verwijderen wij ons...

(weenende en met het hoofd op den schouder van Bruno steunende).

O! mijn hart!... het bloedt! het is gebroken!

BRUNO.

Och Heer! hij gaat sterven!

(Herman wil naderen)

Achteruit gij! Bevuil geen en eerlijken man, door hem aan te raken!

Tiende tooneel.

DE VORIGEN, PHILIBERT.

PHILIBERT.

Hier is de brief... wat zie ik! Bruno... en Jan Verstrepen!... Bruno, zoudt gij dien brief eens...

BRUNO.

Ja, ja... help mij Jan weg brengen... tot aan een rijtuig... wij moeten naar de statie.

PHILIBERT.

Wat heeft hij dan?

JAN

(zich herstellende).

Het is niets... het is over... Geef mij uwen arm, Bruno.

PHILIBERT.

Zoudt gij dien brief eens...

BRUNO.

Wij zullen hem medenemen... Geef den arm, langs dien kant, aan Jan... Zoo!

JAN.

Komaan... vertrekken wij... ik stik hier!

PHILIBERT.

Steun maar op mijnen arm.

BRUNO

(zich omkeerende, heengaande, tot Herman).

Kerel, gij hebt het niet gekregen, maar gij hebt het te goed!

(Afm. met Jan en Philibert).

Elfde tooneel.**HERMAN,***alleen.*

Ha! eindelijk ben ik er van ontslagen! Het is alsof de duivel er mede bemoeid was... Na al wat ik gedaan heb om ze te ontwijken, ze hier ontmoeten! En thans, juist in dit oogenblik, dat ik, meer dan ooit, noodig heb deftig te schijnen; thans dat ik zonder plaats ben en misschien er eene andere zal moeten zoeken... want wie weet of Casimir niet van gedacht verandert... dat is wel niet waarschijnlijk... In alle geval, mag ik mij niet aan de kleinachting mijner vrienden blootstellen... Zij zijn vertrokken, dat is het voornaamste... Eene plaats... Ik wacht er immers nog niet naar... Morgen brengt Casimir mijne vijfduizend frank terug... Het werd tijd, want ik bezit niets meer... En Frederik, die zich liet wijsmaken dat die wissel...

Twaalfde tooneel.*DE VORIGE, FREDERIK, FIENTJE.***FREDERIK***(links).*

Het is maar al te waar: de patroon falliet, en ik op de straat!

FIENTJE*(rechts - angstig toeloopende).*

Herman!... Herman!... O! ik beef... wat opschudding!

HERMAN.

Wat is er gebeurd?

FIENTJE*(verwonderd opziende).*

Waar is mijn vader?... gij moest hem opzoeken...

HERMAN.

Hij wacht u te huis... gij zijt bleek... ontroerd...

FIENTJE.

O! men heeft mij wel verschrikt!...

HERMAN.

Maar wie?... wat?

FIENTJE.

Uw vriend Casimir stond, naast mij, met eenen heer in gesprek, toen, eensklaps, een politie-commissaris...

HERMAN.

Hemel!... ga voort...

FIENTJE.

Uw vriend heeft zich aan schriftvervalsching plichtig gemaakt... men kwam hem aanhouden.

HERMAN.

Wat zegt gij!

FREDERIK.

Daar is het, zie! De valsche wissels op het huis Krelers en C°.

HERMAN.

Maar... gij bedriegt u!

FIENTJE.

O! iedereen weet het reeds; de gansche Wauxhall staat in rep en roer... Casimir is uit de handen van den politie-commissaris ontsnapt... men achtervolgt hem...

HERMAN.

O! de ellendige!

FIENTJE.

Herman... wat hebt gij?... waar wilt gij henen?...

HERMAN.

Laat mij!... laat mij!

Dertiende tooneel.

DE VORIGEN, CASIMIR, vluchtende.

CASIMIR.

Uit den weg!... Herman... red mij!...

HERMAN

(hem bij de keel grijpende).

Schelm!... gij hebt mij bedrogen!... Mijne vijfduizend frank... die wissel?...

FIENTJE.

Wat hoor ik!

CASIMIR.

Valsch, jongen, valsch... maar laat mij los, ik zal u later...

HERMAN.

Gij ontsnapt mij niet... mijn geld, of ik verworg u!

CASIMIR.

Ik heb geen duit meer... Laat mij toch los, Herman; men achtervolgt mij...

HERMAN.

U loslaten!... U loslaten, eerlooze bedrieger!...

CASIMIR.

Men komt! Herman, ik smeeek u...

Veertiende tooneel.

DE VORIGEN, WANDELAARS, DE OFFICIER, POLICIE-BEAMBTEN.

ALLEN.

Waar is hij?

HERMAN.

Hier is de schriftvervalscher... Hier... Een zijner slachtoffers levert hem u!

(hij stoot Casimir, met kracht, van zich. Policie-beambten houden dezen aan).

EINDE VAN HET DERDE BEDRIJF.

Vierde bedrijf.

Zelfde kamer als in het eerste bedrijf.

Eerste tooneel.

JAN VERSTREPEN, THOMAS, TREES.

(Jan en Thomas zitten, links van den aanschouwer, aan eene tafel, met de kaarten te spelen.

Trees zit rechts en naait.)

THOMAS

(spelende).

Vijf en zestig en twintig is vijf en tachtig, en drie is acht en tachtig.

JAN.

Tel maar stil, in uw eigen.

THOMAS

(spelende).

Troeven negen! Dat is honderd en twee.

JAN.

Gij zijt uit. Vaag eene schreef weg.

THOMAS.

Eene!... Twee wilt gij zeggen; gij zijt immers *boven Jan* niet.

JAN.

Gij hebt gelijk, ik heb maar acht en dertig.

THOMAS.

Ik vaag twee schreven uit.... er blijven er mij nog twee over. Gij staat nog op vijf, Jan.

JAN.

Geef maar de kaarten.

THOMAS.

Ge zult zoo geene kleine klopping krijgen! Maar ook, ge speelt van daag buitengewoon slecht; uwe gedachten staan op het spel niet.

JAN.

Och! ik verveel mij. Trees, zou Bruno nog niet te huis zijn?

TREES.

Het is nog maar tien minuten geleden, dat ik hen gaan zien. Straks zal ik nog eens gaan.

THOMAS

(terwijl hij de kaarten geeft).

Ge moogt gerust nog wat wachten, Trees

(tot Jan)

kunt gij u niet vermaken, als Bruno er niet bij is? Mij dunkt dat ik zoo goed speel als hij, zoo niet beter....

JAN.

Ik speel liever gevieren; dan kan Trees ook mede doen.

TREES.

Zie niet naar mij, man; ik heb hier nog wat werk.

THOMAS.

Klaveren zeven troef.

JAN

(spelende).

Herten tien.

THOMAS

(even).

Wat gedacht! Eene tien uitspelen! Ik heb den heer. Troeven boer.

JAN

(even).

Herten acht.

THOMAS

(even).

Ha!... nu zal ik u gaan vinden! Schoppen aas.

JAN

(even).

dat koop ik met troeven negen.

THOMAS

(legt, heel statig, zijne kaarten neêr, en vaagt twee schreven weg).

Zoo heb ik niet meer noodig voort te spelen.

JAN.

Wat doet gij?

THOMAS.

Ge ziet het wel: Ik vaag twee schreven weg, mijne twee laatste.

JAN.

Gij hebt nog geene honderd.

THOMAS.

Meent gij dat ik zit te slapen! Ik speel troeven boer, en gij dient geen troef. Daarna speel ik schoppen aas en gij koopt het! Gij hebt dus geloochend en ik heb recht tot twee schreven.

JAN.

Ik heb dat onvrijwillig gedaan.

THOMAS.

'T is gelijk! Er bestaat een reglement of er bestaat geen. Bestaat er een?

JAN.

Ik denk ja.

THOMAS.

Ik ben er zeker van: Het reglement zegt dat al wie loochent, twee schreven verliest. Recht is recht! Gij hebt geloochend, ik vaag twee schreven weg, en daarmee is mijn boom uit, en win ik twee spelen. Nu beginnen wij het derde.

JAN

(zijne kaarten nederleggende).

Ik heb er genoeg van!

THOMAS.

Gelijk gij wilt. Gij verliest twee spelen.

JAN

(twee centen op de tafel werpende).

Ziedaar twee centen.

THOMAS

(de centen in den zak stekende).

Elk het zijne, zoo heeft de booze niets!

(hij staat recht).

JAN

(opstaande. Tot Trees).

En heeft men niet gezegd waar Bruno gegaan was?

TREES.

Men wist het niet.

JAN.

't Is zonderling! Hij die nooit eenen zondag aan het spel ontbreekt! Het is reeds vier ure, en gewoonlijk is hij hier, korts na den noen. Er moet iets schelen.

THOMAS.

Iets schelen! iets schelen! Hij zal toch niet ziek zijn, want dan zou hij te bed liggen, maar niet uitgaan.

JAN.

Ik ben niet gerust.

THOMAS.

Zou men niet zeggen dat hij uw broeder is! Ik ben zeker dat gij over *mijne* afwezigheid zoo zeer niet zoudt bekommerd zijn, ofschoon ik de broeder uwer vrouw ben. Gij hebt altijd meer genegenheid voor Bruno gehad, en wie is Bruno? De Peter van Fientje, zult gij mij zeggen...

JAN.

Spreek dien naam niet meer uit!

THOMAS.

Waarom niet?... Ik wil enkel besluiten dat hij geen lid der familie is, door peter te zijn van Fientje, die...

JAN

(ongeduldig).

Laat dien naam weg, zeg ik u!

THOMAS.

Mag men nu over uwe dochter niet meer spreken?

JAN.

Ik heb geene dochter meer!

THOMAS.

Geene dochter meer! Zij heeft niet wel met u gehandeld, daarin geef ik u gelijk...

TREES.

Thomas!

THOMAS.

Ja, ja, Trees, zeg wat gij wilt, zij heeft misdaan... Maar dat is geene reden om te zeggen dat zij uwe dochter niet meer is.

TREES.

Zij is niet schuldig!...

JAN.

Niet schuldig!... Zij moest naar het bevel, dat men haar gaf, niet luisteren; haar vader was immers daar! Haar vader die zoo gelukkig was zijn kind terug te vinden. Zij moest haren man niet gevolgd zijn, maar naar haren vader zijn toegesneld, toen hij haar de armen opende. Zij moest niet gedogen dat men haren vader, als een besmettend dier, wegstootte!

(Thomas doet teekens van goedkeuring).

TREES.

Men moet eten en vergeten!

JAN.

Dat vergeten!... nooit!

TREES.

Jan... het is toch ons kind...

JAN

(kwaad).

Ik wil er niet meer van hooren! Kom, Tho-

mas, laat ons eens gaan zien of Bruno al te huis is. Daarna zullen wij een glas, in het *Wit Peerd*, gaan drinken.

THOMAS.

Ik wil wel; wij zullen een partijtje met de bollen spelen.

TREES.

Ja, vermaak u maar wat, Jan; ge moet zoo niet altijd in huis zitten.

JAN.

Kom, Thomas.

(beide af).

Tweede tooneel.

TREES

alleen.

En zoo is hij veranderd, sedert die rampzalige ontmoeting in het park, te Brussel! Arme man! Hij eertijds zoo opgeruimd, zoo vroolijk! En nu vindt hij nergens nog vermaak in. Gansche uren kan hij daar, met het hoofd in de handen, zitten droomen. Vroeger was hij nergens zoo goed als te huis; nu gaat hij al eens naar de herberg, iets wat hem nooit gebeurde, en als hij er een half uur is, verveelt hij er zich, en komt hij wêer naar huis, om te droomen ofte zuchten! Gelukkiglijk nog heeft hij Bruno, die hem wat verzetten kan, ofschoon die ook veel verdriet maakt om het gebeurde... Hij zal nu zeker niet lang meer wegblijven... ten vijf ure, heeft hij gezegd; het is niet ver meer van daar. Zal hij haar kunnen overhalen?.., arm kind, waarom moest gij uwe moeder verlaten!

Derde tooneel.

DE VORIGE, PHILIBERT.

PHILIBERT.

Dag, bazin Verstrepen. Is Bruno nog niet terug?

TREES.

Ik verwacht hem, Philibert, en ben wel angstig... ofschoon ik moeilijk, al wat gij mij gezegd hebt, gelooven kan... gij hebt zeker wel wat overdreven; het ging toch niet zoo erg...

PHILIBERT.

Het is gelijk ik u verteld heb, bazin. Nu acht dagen geleden, kwam ik uwe dochter tegen; zij zag er mij

zoo lijdend, zoo ongelukkig uit, dat ik niet kon nalaten haar aan te spreken, alhoewel zij mij wilde voorbijgaan, zonder mij goeden dag te zeggen.

TREES.

Zij had u waarschijnlijk niet gezien.

PHILIBERT.

Toch wel, maar zij deed alsof zij mij niet zag. Ik ging dus naar haar toe, en zegde: dag *madam*, zijt gij ziek? Zij antwoordde 'neen', maar ik zag wel dat er iets haperde. Dan vertelde ik haar dat Stansken Vliegers getrouwd was... de trouwelooze!... en dat ik het te Brussel niet langer kon uithouden; ik vroeg haar of zij geene complimenten te doen had in Gent. Nauwelijks had ik van Gent gesproken, of zij begon eensklaps te weenen, te weenen, dat ik er mijn hart door voelde breken.

TREES.

Ongelukkig kind!

PHILIBERT.

Dan vertelde zij mij hoe haar man zijne plaats verloren had, en, door eenen slimmen aftroggelaar, al wat hij bezat ont-tolen was. Zij waren begonnen met, stuk voor stuk, te verkoopen, en later ontleende Herman, langs hier en langs daar, al wat geld, altijd in de hoop van spoedig eene plaats te zullen bekomen, en alles te kunnen betalen. Maar nu werd hij ziek, erg ziek; hij bleef drie maanden te bed, en daar zijne schuldeischers zagen dat hij niet in staat was het ontleende terug te geven, werden zij lastig en dringend; zij beweerden dat er kwade wil bij was, en dreigden hem met gevang.

TREES.

Maar dat is ijselijk!

PHILIBERT.

Dat was nu de oorzaak waarom uw Fientje er zoo ongelukkig uitzag. Zij zegde dat het God was die hen strafte, omdat zij zoo slecht met haren vader gehandeld hadden

TREES.

En zij verzocht u, niets van dit alles, hier te komen vertellen?

PHILIBERT.

Ja, dat heeft zij mij wel honderd maal herhaald; maar wie kan zoo iets verzwijgen! Weet Jan het al?

TREES.

Neen, neen, aan hem heb ik er niet durven over spreken. Doch aan Bruno heb ik alles gezegd. Hij is dezen morgen naar Brussel vertrokken om Fientje, met haren man, naar Gent te brengen.

PHILIBERT.

Zij zal niet willen mede komen, bazin.

Vierde tooneel.

DE VORIGEN, BRUNO, FIENTJE.

FIENTJE

(tot Trees snellende).

Moeder! moeder! O! Moeder!

TREES.

Mijn kind!... O! God, ik dank u!

(omhelzing)

Gij zijt gekomen, Fientje... O! gij hebt wel gedaan! gij kunt niet gelooven hoe angstig ik u verwachtte!... Waarom hebt gij mij niet laten weten dat gij ongelukkig waart?

FIENTJE.

Ik durfde niet, moeder. Ik heb immers mijn ongeluk verdiend.

TREES.

Gij! O! neen, neen kind... Doch genoeg daarover; gij zijt gekomen, ik zie u weder, alles is vergeten. Ik ben gelukkig, want ik heb mijn Fientje terug!

(zij omhelst haar driftig).

BRUNO.

Het is niet zonder moeite geweest. Maar ik zou niet vertrokken zijn, zonder Fientje, en Fientje wilde niet vertrekken, zonder haren man, en ofschoon ik dien eene pandoering beloofd had...

FIENTJE

(smeekend).

Peter!...

BRUNO.

Ja, het is uw man, gij hebt gelijk dat gij er geen kwaad wilt van hooren. Ik heb toch spoedig mijnen wrok vergeten, en hem de hand gereikt, zeggende: Kom mede en denk dat er tusschen ons niets gebeurd is.

TREES.

En hij is mede gekomen?

BRUNO.

Hij kon niet anders. Maar hij durft hier niet binnentreden, alvorens wij Jan verwittigd hebben. Waar is Jan?

TREES.

Hij is met Thomas uit, doch hij zal gauw terug zijn.

FIENTJE.

Ik vrees zoo zeer zijnen oogslag te ontmoeten!

BRUNO.

Ja, ik heb haar moeten binnentrekken. Maar nu is zij hier, en zij zal zoo spoedig niet meer henen gaan.

FIENTJE.

Maar vader... hoe zal hij mij ontvangen?...

TREES.

Uw vader heeft een goed hart, kind, en uwe moeder is immers hier, om uwe zaak te bepleiten.

BRUNO.

En uw peter ook.

FIENTJE.

Herman durft op geene vergiffenis rekenen...

BRUNO.

Ja, die heeft er wel wat te grof mede omgesprongen, en het kon wel gebeuren dat uw vader hem niet, met open armen, ontving...

TREES.

Maar u toch zal hij niet verstooten, Fientje! Hij zal u niet meer aan het gebrek blootstellen. U zal hij toch terug in huis nemen...

FIENTJE.

En Herman... denkt gij dat ik zonder hem...

BRUNO.

Begin daar nu nog niet over... Dat uw man wachte, tot dat de eerste vlaag voorbij zal zijn; hij wandelt daar langs de Leie; ik zal hem gaan zeggen dat hij nog niet seffens komen mag.

PHILIBERT.

Ik moet daar toch voorbij... Indien gij wilt...

BRUNO.

Dat is nog beter. Hij kan van daar het huis zien; zeg hem dat hij Jan eerst late binnenkomen, en dan wat wachte om zich te vertoonen.

PHILIBERT.

Ik zal het doen. Dag Bruno, dag bazin Trees, dag *Madam*.

FIENTJE.

Goeden dag, Philibert.

(verwijtend)

Gij hebt uw woord niet gehouden...

PHILIBERT.

Heb ik niet wel gedaan?

FIENTJE.

O, ja! want thans kan ik weder mijne moeder omhelzen!

PHILIBERT.

Dat maakt u gelukkig, zooveel te beter! Iedereen moet niet, zooals ik, ongelukkig blijven... Sedert het huwelijk van Stansken Vliegers, strekt het leven mij hier tot last. Ik geloof dat ik wêer naar Parijs zal trekken.

BRUNO.

Voor zes weken.

PHILIBERT.

Voor veel langer.

BRUNO.

Nemen wij twee maanden.

PHILIBERT.

Ge zult het eens zien!

(Af).

Vijfde tooneel.

DE VORIGEN, zonder PHILIBERT.

TREES.

Wat zijt gij bleek, Fientje! Bevindt gij u onpasselijk?

FIENTJE.

Een weinig, moeder... De vermoeyenis... de aandoening...

BRUNO.

En de ontberingen.

TREES.

Ontberingen!... gij hebt ontberingen geleden...

FIENTJE.

Toch niet, moeder...

BRUNO.

Toch wel, Trees. Ik heb te Brussel alles vernomen, en... waarom moet ik het verzwijgen... toen ik in de nieuwe woonst van uwe dochter kwam, eene soort van zolder, was de broodkas volkomen ledig.

TREES.

O! kind, hadt gij dan vergeten dat gij eene moeder hebt, en dat die haar leven voor het uwe geven zou!

FIENTJE.

Peter overdrijft, moeder.

BRUNO.

Ja, ja, verbloem het nu maar, en zeg dat de maaltijd van Peter niet wel gekomen was!... Indien ik u dit herinner, is het niet om u uwe armoede te verwijten, maar wel om aan uwe moeder te doen zien dat gij niet wel handeltet, door hen, die u zoo lief hebben, zoo lang te vergeten.

TREES.

Kom, kom, alles is voorbij!... Maar gij zijt vermoeid, zegt gij... wilt gij wat op uw bed gaan rusten, kind?... gij zult het nog op dezelfde plaats vinden...

FIENTJE.

Ik wil wel, moeder... En, als vader komt, zult gij hem wat voorbereiden, niet waar, moeder?... en... spreek een woord ten beste voor Herman. Hij is toch zoo goed, moeder, en hij bemint mij zoo innig! Ook voelt hij thans veel berouw over zijn gedrag tegenover vader... want zijne inborst is niet slecht, o! neen...

TREES.

Ga maar, kind; wij zullen al doen wat wij kunnen.

FIENTJE.

Eenige stonden rust zullen mij herstellen.

(Af, links).

Zesde tooneel.

BRUNO, TREES.

TREES.

Zij is niet meer kenlijk! Doch zij zal nu gauw hersteld zijn; zij is immers weder aan de zorgen harer moeder toevertrouwd.

BRUNO

(nadenkende).

Hoe gaan wij het nu aan boord leggen, om Jan de tegenwoordigheid van zijn schoonzoons te doen verdragen?...

TREES.

Gij hebt veel invloed op hem, Bruno...

BRUNO.

Ja, maar hij is er toch zoo fel op gebeten... Hij zal moeilijk kunnen vergeten wat men hem te Brussel heeft doen lijden... Ge moest hem gezien hebben Trees... hij is, wel eene geheele uur na ons vertrek, sprakeloos gebleven.

TREES.

Arme man!

BRUNO.

Eindelijk, toen wij reeds op den ijzeren weg waren, schoot hij in snikken los, en dat heeft hem wat verlicht... Ik was ook zeer aangedaan, en bovendien woedend, omdat ik dien Mijnheer Herman geene ranseling had mogen geven...

TREES.

Ik geloof dat ik mijnen man hoor.

BRUNO.

Honderd negen en negentig voorhamers! Mijn hart is aan 't kloppen, alsof men er op aan 't smeden was!

Zevende tooneel.

DE VORIGEN, JAN, THOMAS.

THOMAS.

Wij hebben verloren, ja; maar het was wel uwe schuld.

JAN

(tot Bruno).

Ha! zijt gij daar!

BRUNO.

Ik ben hier.

JAN.

Het is schoon ons zoo lang te doen wachten!

BRUNO.

Ja... wat wil men er aan doen...

THOMAS.

Iedereen heeft zijne zaken... Indien Bruno uitgegaan is, dan had hij daar gewis redenen toe.

JAN.

Die ik niet mocht kennen!

BRUNO.

Ja wel... gij moogt ze kennen...

THOMAS.

Het is niet betamelijk zoo nieuwsgierig te zijn. Drommels! Bruno is immers zijn eigen meester! Zou hij u de toelating niet moeten vragen, om bij zijnen schoenmaker te gaan, of om zijnen baard te doen scheren!

BRUNO.

O! Jan mag wel weten wat ik doe en waar ik ga.

THOMAS.

Ge moest eens gezien hebben hoe hij, den ganschen dag, ongerust was. Met de kaarten speelde hij gelijk iemand, die geenen boer uit eenen heer kan onderscheiden! Met de bollen verknoeide hij gedurig het geheele spel... Ik was de voorman... Ge weet dat men, volgens recht, naar den

voorman moet luisteren; welnu, toen ik hem zegde: Jan, bol rond! dan speelde hij recht op. Toen ik hem zegde: schiet er op! dan bolde hij half toe! Ik had hem goed te herinneren dat ik voorman was, en hij moest spelen gelijk ik het goedvond; hij deed naar zijnen zin, en wij verloren spel op spel.

JAN.

Welnu ja, ik was verstrooid; ik wist niet waar Bruno zich bevinden kon...

THOMAS.

Men loopt immers, op zijne jaren, niet meer verloren!

BRUNO.

Ik heb u niet verwittigd dat ik op reis moest...

JAN

(verwonderd).

Op reis... gij?

BRUNO.

Ik ben zoo even terug gekomen.

JAN.

En waar zijt gij geweest?

BRUNO.

Te Brussel.

JAN

(na eene poos).

Te Brussel?...

BRUNO

(hem de hand vattende).

Ik ben uwe dochter gaan bezoeken.

JAN

(zijne hand losrukkende).

Genoeg!... Kom Thomas... Wij hadden ongelijk terug te keeren!

TREES

(smeevende).

Jan!...

JAN.

Geen woord meer, vrouw!... Vindt gij er dan vermaak in, gedurig de wonde te openen, die mij aan het hart werd toegebracht!... Kom, Thomas.

BRUNO

(zich voor hun plaatsende).

Nog niet! Gij zult mij eerst aanhooren!

JAN.

Hoe! gij zoudt mij beletten hêen te gaan!

BRUNO.

Gij zult blijven!

THOMAS.

Het is te zeggen... Indien wij wel willen! Denkt gij iemand, in zijn eigen huis, te kunnen gebieden?...

BRUNO.

Bemoei u daar niet mede... Wat meer is, *u* hou ik niet tegen; gij kunt vertrekken zoo gij wilt.

THOMAS.

Gij vergeet dat ik hier van de familie ben, ter wijl gij...

TREES.

Thomas!... gij weet niet wat er omgaat...

THOMAS.

Ik weet wat ik zeg! En ofschoon ik niet van zin was mij met de reis van Bruno te bemoeien, zal ik er nu toch

maar bijvoegen dat ik het zeer zonderling vind, dat een vreemdeling, naar Brussel, Fientje gaat opzoeken, terwijl de vader alles aaawendt om haar te vergeten, en zich te doen vergeten!

BRUNO.

Die reis was noodzakelijk. Wij hadden hooren zeggen dat...

JAN.

Bekreunt men zich over lieden die men niet kent!...

TREES.

O! Jan, dat is uw hart niet dat spreekt!

JAN.

Eene magazijnjuffer heeft immers, met den boodschaplooper des huizes, niets gemeens! Hooggeplaatste lieden zien enkel met verachting nêer op gemeene kerels!

BRUNO.

Hun ongelijk was groot, Jan, zeer groot... ten minste langs den kant van uwen schoonzoon. Wat Fientje betreft,

(teeken van ongeduld bij Jan)

laat mij zeggen... Wat Fientje betreft, zij was min schuldig; zij werd gedwongen te handelen zooals zij deed...

JAN.

Zij heeft mij laten schandelijk beledigen... er in medegeholpen...

TREES.

Dat meent gij niet, Jan! Gij kunt niet vergeten hebben wat braaf, voorbeeldig kind ons Fientje altijd geweest is; wat liefde zij hare ouders steeds heeft toegedragen... En zij zou op eens te grootsch geworden zijn, om haren vader te herkennen! Dat is immers niet mogelijk, Jan!

BRUNO.

Daarbij, beide zien thans maar al te wel hun ongelijk in. Herman is van zijne dwaling terug gekeerd. Hij weet thans hoe zwaar de windmakers, die zijne vrienden waren, wegen; zijn berouw...

JAN.

Berouw!...

BRUNO.

Ja, ja, zijn berouw is groot. En Fientje dan... zij zal er van sterven, als zij de vergiffenis haars vaders niet krijgen kan.

JAN.

Kom, Thomas... En dat niemand mij wederhoude!

TREES.

Maar, Jan, hoe kunt gij toch zoo onmêedoogend zijn!

JAN.

Zij waren ook onmêedoogend, zij die mijn vaderlijk hart, die mijn eergevoel, tot bloedens toe, kwetsen durfden!... Mijne dochter... zij is niet schuldig, zegt gij... zij was het

misschien dan nog niet, maar thans zal haar man haar reeds zijne zienswijze hebben doen deelen... Heeft zij wel eene enkele maal getracht zich te verschoonen? Waar is de brief, waarin zij om vergiffenis smeekt?... Neen, zij is te vreden de gemeenschap met arm, onbeschoft volk, zoo als wij zijn, verbroken te hebben. Haar man zal haar geleerd hebben dat zij gemeene kerels moet ontvluchten en verachten... Zij staat nu immers te hoog boven ons verheven!... Dat zij gelukkig zij en blijve, dat is het ergste wat ik haar wensch...

TREES.

Indien zij u geene vergiffenis gevraagd heeft, is het omdat zij niet durfde...

JAN.

Ik herhaal u, vrouw, dat ik er niet meer wil van hooren!

(hij doet een' stap naar de deur).

BRUNO.

En dat durft beweren dat hij ooit zijn kind bemind heeft!

JAN

(tot Bruno gaande - zich bedwingende).

Gij zijt mijn vriend... mijn oude vriend... daaraan moogt gij het danken dat ik dit woord, in mijn huis, dulden wil.

THOMAS.

Ik vind ook dat...

BRUNO.

O! zwijgen zal ik niet! Ik zeg dat gij geen hart hebt!

JAN

(kwaad).

Bruno!

BRUNO.

Neen, gij hebt geen hart!

JAN

(bitter).

Het is waar, zij hebben het gedood!

BRUNO.

En uwe dochter, uw Fientje, die niets misdaan heeft, mag nu maar weenen en lijden... want zij is ongelukkig, diep ongelukkig...

JAN

(geschokt).

Ik moet weg!... Bruno, in Godes naam, spreek mij nooit meer over mijne dochter!

(hij wil h en).

TREES

(smeevende voor hem).

O! Jan, ga niet h en, zonder te zeggen dat gij ons kind vergiffenis hebt geschonken!...
Laat uw vaderhart spreken, Jan; toon u niet hardvochtiger dan gij zijt!...

JAN.

Vrouw...

TREES.

Geloof niet dat uw kind u heeft willen miskennen... Zij werd, ondanks haar,
medegesleept... Denk dat zij

nog altijd haren vader liefheeft en hoogacht... Och! Jan, ga zoo niet hêen!... Ons Fientje is toch zoo ongelukkig... zij lijdt honger!...

JAN.

Honger!... Zij lijdt honger!...

Achtste tooneel.

DE VORIGEN, FIENTJE.

FIENTJE

(bij de deur, links).

Vader!

JAN

(de armen openende).

Fientje!... mijn kind!

FIENTJE

(naar hem snellende, en op de kniën vallende).

Vergiffenis, vader! vergiffenis!

JAN.

Aan mijn hart, kind. Ik vergeef u!

(omhelzing).

BRUNO

(ter zijde).

Honderd negen en negentig voorhamers! dat doet mij iets!

(Trees vaagt met haren voorschoot de tranen uit de oogen).

THOMAS

(ter zijde).

Zij zou van mij een goed sermoen krijgen!

Negende tooneel.

DE VORIGEN, HERMAN.

JAN

(hem bemerkende).

O! gij niet! gij niet!

HERMAN.

Stel u gerust, Mijnheer; lang zal ik u niet, door mijne tegenwoordigheid, lastig vallen. Ik zie dat gij uwe dochter aan het hart drukt: zij heeft dus de liefde harer ouders terug gevonden. Zij verdiende ook uwe gramschap niet: ik alleen was plichtig.

JAN.

Zij heeft geene versooning meer noodig.

HERMAN.

Ik kom uwe hulp voor mij niet afsmeeken, Mijnheer. Toen ik mij liet overhalen mede naar Gent te komen, dan was het om mij te overtuigen dat ik, over het lot mijner vrouw, mocht gerust zijn. Thans kan ik vertrekken.

FIENTJE.

Vertrekken!

HERMAN.

Het is met dit vaste voornemen dat ik u tot hier vergezeld. Thans is de uitvoering van dit besluit nog noodzakelijker, nog dringener geworden. Tot hiertoe gebood mij

zulks enkel mijn eergevoel; thans vergt het ook mijne veiligheid.

FIENTJE.

Wat zegt gij!

HERMAN.

Een mijner schuldeischers, hij die mij de grootste som heeft geleend, heeft ons vertrek uit Brussel bemerkt; hij is ons gevolgd, en heeft mij daar aanstond, voor de deur, aangesproken. Hij beschuldigt mij van slechte trouw, van aftroggelarij, en beweert dat ik mij wil uit de voeten maken, om niet te moeten betalen. Sedert eenige dagen, heeft hij tegen mij een mandaat van aanhouding bekomen... Hij wil er heden gebruik van maken...

FIENTJE.

Hemel!

TREES.

Hebt gij hem niet uwen toestand voor oogen gelegd?

HERMAN.

Ik heb hem alles gezegd; ik heb hem gesmeekt, gebeden nog wat geduld te hebben; hij wil naar niets hooren. Die man was vroeger een mijner beste vrienden!

FIENTJE.

Wat wilt gij aanvangen?

HERMAN.

Vluchten.

FIENTJE.

Vluchten!

HERMAN.

Ik verlaat de stad, het land. Ik zal werk vinden en weldra genoeg gewonnen hebben, om mijne gevoellooze schuldeischers te voldoen; doch, ik mag geenen tijd verliezen.... alle oogenblikken kan men mij komen aanhouden, en het gevang.... O! daar schrik ik voor! Ik moet weg! Vooraleer ik mij verwijder, wenschte ik echter een goed woord te hooren van hun, die ik zoo zeer miskend, zoo zeer beleedigd heb.

(tot Jan)

Mijnheer, zie mijn berouw; ik had ongelijk, doch ik was verblind, verleid door de valsche grondbeginselen, die men de hedendaagsche jongheid inprent. Vergeef mij.... Sta mij toe dat ik de hand drukke van eenen eerlijken man, dien ik, door mijn schandelijk gedrag, zoo bloedig gehoond heb.

JAN

(hem de hand drukkende).

Gij zijt ongelukkig.... Gij voelt berouw.... Ik vergeet de belediging, mij door u aangedaan.

HERMAN.

Ik dank u!

(tot Bruno)

En gij, Mijnheer?

BRUNO

(hem de hand reikende).

Ik heb heel en gansch vergeten dat ik u eene klopping schuldig was.

HERMAN

(tot Thomas).

Oom....

THOMAS

(hem de hand gevende).

Ik dacht dat gij mij gingt voorbijgaan! Gij neemt mij na Bruno, ofschoon ik uw oom ben. Doch daarop wil ik nu zoo nauw niet zien.... Gij wilt thans wel uwe familie kennen. Gij moogt er fier op zijn, ik heb het u nog gezegd: De Verstrepens en de Vanderkalmoesen mogen overal hunnen hoed afdoen!

HERMAN.

Vaarwel vrienden; tot in betere tijden!

FIENTJE.

Herman!

HERMAN.

Laat mij, Josephine; ontnem mij den moed niet.... Weldra kom ik terug.... O! ik zal werken! dag en nacht werken, om spoedig het noodige geld verzameld te hebben, om spoedig tot u te kunnen terugkeeren! Vaarwel!

FIENTJE

(hem wederhoudende).

O! neen, neen! Alleen vertrekt gij niet, Herman.... Ik ben uwe vrouw..!. ik volg u.... met u wil ik geluk en ongeluk deelen!

HERMAN.

Dat is niet mogelijk!

FIENTJE

(zich aan hem vastklemmende).

Wij vertrekken beide!

JAN

(zich voor hun plaatsende).

Noch de eene noch de andere!

BRUNO.

Dat wilde ik juist zeggen!

HERMAN.

Hoe! Mijnheer....

JAN.

Gij blijft. Indien gij buiten het land kunt werken, kunt gij het hier ook doen.

HERMAN.

Maar mijne schuldeischers....

JAN.

Hoeveel moeten die wel hebben?

HERMAN.

Ik heb twaalf honderd frank ontleend.

JAN.

Daar zal ik borg voor spreken. Op mijn woord zullen zij zich betrouwen.

HERMAN.

Dat zal ik niet gedoogen.

JAN.

Het is het eenige middel om mij met u volkomen te verzoenen. Wat meer is, gij zult er zelf voor werken... Mijn meester zal u spoedig eene plaats bezorgen, daar ben ik zeker van... en eene goede plaats...

HERMAN.

Ik heb zooveel goedheid van u niet verdiend, en kan er geen gebruik van maken.

JAN.

Ik herhaal u dat alles vergeten is... waart gij nog welstellend en gelukkig... ik zeg niet... maar nu... geen woord meer over het gebeurde. Ik gebied hier als meester, en gij moet gehoorzamen!

HERMAN.

O! wat doet gij mij blozen, over mijne handelwijze!

FIENTJE.

Vader, goede vader!

TREES

(ter zijde).

Ik zal mijn kind behouden!

BRUNO.

En ik... Ik tel hier zeker voor niets?... Borg spreken, Jan, dat is al wel en goed, maar zoolang de schuld niet betaald is, zullen Herman noch Fientje rust genieten.

JAN.

Daar is niets aan te doen; zooveel geld heb ik niet.

BRUNO.

Zooveel geld heb *ik!* Bruno is een oude jongman, die altijd spaarzaam geweest is; Fientje is de eenige erfgename van haren peter, en ik zie niet waarom zij, tot na zijnen dood, zou moeten wachten, om zijnen spaarpot binnen te palmen!

FIENTJE.

Peter!...

BRUNO.

Weiger niet of ik word kwaad! Ik mag vrij over mijn geld beschikken, en ik beschik er over!

HERMAN.

Mijnheer... gij vergeet hoe ik u behandeld heb...

BRUNO.

Och! we bestaan wij zoo, wij werklieden... wij voeden geen wrok in het hart... en als wij iemand van dienst kunnen zijn, dat doet ons plezier, niet waar Jan?

JAN

(de hand van Bruno drukkende).

'T is gelijk, Bruno.... dat is toch schoon van u....

BRUNO.

En van u dan, Jan!.. Ik zou u kunnen aan den hals vliegen!

JAN.

En ik ook, Bruno!

(omhelzing).

HERMAN

(tot het publiek).

En zulke lieden durft men den naam van gemeene kerels toewerpen! O! neen, bij hun huist de edelheid der ziel, de verhevenheid van hart! gemeene kerels mogen zij genoemd worden, die brave, eerlijke werklieden, om hunne armoede of gebrek aan opvoeding, ver-

achten; die, door pracht en blaai, zich denken boven hunnen evenmensch te verheffen, en bedriegelijke middelen gebruiken, om die pracht, dien blaai te voldoen. Zij, die met een rijk fijn uiterlijke pronken, maar eene lage inborst daaronder dragen. Zij, die u vleien en opzoeken wanneer gij bemiddeld zijt, maar u vluchten en verstooten wanneer gij in nood verkeert! Ja, dat zijn wezentlijk gemeene kerels!

(tot Bruno)

vriend, ik aanvaard het aanbod dat gij mij doet, niet als eene almoes, maar als een dienst. Het geld neem ik in leening aan, en weldra zal ik, door mijn werken, in staat gesteld zijn het u terug te geven.

BRUNO.

Leening... leening...

HERMAN.

Dwing mij niet het geheel van de hand te wijzen. Enkel, op de door mij gestelde voorwaarde, kan ik aanvaarden.

BRUNO.

Het zij zoo! Maar gij hoeft u niet te spoeden; het komt op geene tien jaar aan. Wacht tot na mijnen dood als gij wilt, en geef het dan aan Fientje terug.

HERMAN.

En voortaan zal ik u bewijzen dat ik niet meer de slaaf van het valsche vooroordeel der wereld ben. Ik word fier op mijne verwantschap met eerlijke werklieden, en zal mij gelukkig achten onder hun te mogen leven.

JAN.

De kamer van Fientje is nog altijd daar!

FIENTJE.

Vader, moeder, o! wat ben ik gelukkig!

TREES.

Gij zult het blijven, kind.

FIENTJE

(de hand aan Bruno reikende).

Peter, hoe zal ik u ooit mijne dankbaarheid kunnen betoonen?

BRUNO

(lachende).

Dat zal u niet moeilijk vallen. Laat mij peter zijn van het eerste!... wel te verstaan, indien uw vader er niets tegen inbrengt...

JAN.

O! ik sta u volgaarne mijne beurt af; dat hebt gij wel verdiend.

THOMAS.

Een oogenblik!... Thans ben ik niet te Roubaix; ik ben de broeder van de moeder van Fientje... *Mij* komt het toe peter te zijn van het eerste, als mijn schoonbroeder er van afziet, en, deze maal, zal ik mij mijn recht niet laten ontnemen!

BRUNO.

Wel! dan zal ik peter zijn van het tweede... of van het derde, indien het zijn moet!

JAN

(hem op den schouder slaande).

Van het tweede, Bruno!

EINDE.

Errata.

**Gemeene kerels
Tooneelspel in 4 bedrijven,
door Jan Roeland.**

De schrijver verzoekt vriendelijk, de opvoeders van zijn stuk de volgende feilen bij het spelen, te verbeteren:

Op bladz. 10, regel 3, staat:

Om ANTOON de broeder van Trees;

Men verbeterere:

Om THOMAS de broeder van Trees;

Op bladz. 41, regels 18 en 29, alsook op bladz. 46, regel 31, staat:

31 dezer en 31 der maand;

Men verbeterere:

30 dezer en 30 der maand;